

TEMA BROJA
Novi Zakon o javnim nabavkama je u potpunosti usklađen sa evropskim preporukama, ali država još nema kapaciteta da ga u potpunosti sprovede

INTERVJU
Lora Borissova, predavačica u Evropskom Institutu za javnu administraciju iz Luksemburga

ANALIZA

Koliko su osnovane projekcije u Vladi da bi Crna Gora već 2009. mogla postati kandidat za članstvo u EU

MAFIJA?

Ono što se u Crnoj Gori priča poluglasno, italijanski tužiovi rekli su jasno – novac koji su visoki vladini funkcioneri i njihovi saradnici, prijatalji i kumovi iznijeli iz Crne Gore tokom haotičnih 90-tih sada se vraća u Crnu Goru preko raznih investicija. Još nijesu prezentirani dokazi i detalji, nije ni presudeno ako sudjenja zbog šverca cigareta i bude, tako da ostaje na snazi pretpostavka nevinosti, ali činjenica da su kupci najznačajnijih crnogorskih preduzeća of šor firme sa ostrva u Tihom oceanu podstiče sumnje da skoro sve što vrijedi u Crnoj Gori dolazi u ruke ljudi iz i vrlo bliskih vlasti.

Prošlonedjeljna vijest iz Italije da su tužiovi u Bariju, **Eugenio Pontasuglia** i **Giuseppe Scelsi** završili istragu i odlučili da pokrenu sudske procese protiv bivšeg premijera Crne Gore **Mila Đukanovića**, bivšeg potpredsjednika Vlade **Miroslava Ivaniševića** i bivše šefice Trgovinske misije Crne Gore u Italiji **Dušanke Pešić-Jeknić**, i još desetak osoba, zbog šverca cigareta od 1994. do 2002. godine, nije bila preveliko iznenadenje. Ali da su istražitelji utvrdili da u Kiparskoj banci postoji račun broj 03854109703948 sa 500 miliona eura i da je taj novac navodno korišćen za investiranja u Crnoj Gori je prvi konkretni trag koji bi mogao osvijetliti i najnovije crnogorske trendove.

Đukanović i ostali, kojima se na teret zvanično stavlja mafijaško udruživanje radi šverca cigareta i pranja novca, imaju možda dobro opravdanje što su početkom 90-tih povukli poteze koji su sankcijama ošamućenu Crnu Goru vratili u život. Ali nikada neće naći opravdavanje ako se ispostavi da su dio para od "tranzita" prisvojili i da sada pokušavaju da ih operu sa namjerom da postanu gospodari svekolike najmlađe države na svijetu. Još i potencijalne članice Evropske unije. Možda najviše zbog toga crnogorske napredne snage treba da grabe ka evropskom društvu. U suprotnom, rizikuju da ostanu u zagrljaju mafije.

N.R.

LIDERI ZEMALJA EVROPSKE UNIJE NA ISCRPLJUJUĆEM BRISELSKOM SAMITU POSTIGLI KOMPROMIS O BUDUĆEM USTROJSTVU UNIJE

Dobar dan za Evropu

Lideri EU na Samitu u Briselu

Dobar dan za Evropu! Ovim riječima je u subotu 23. juna, nakon jednog od najuzbudljivijih samita lidera EU, na web sajtu njemačkog predsjedništva Unije, počela vijest da je nakon 36-točasovnih iscrpljujućih pregovora postignut dogovor o izgradnji novog ustrojstva EU koje treba da je učini efikasnijom i pripremljenijom za eventualna nova proširenja, prije svega na zapadni Balkan.

U subotu ujutru u 4 sata i 30 minuta lideri EU složili su se da pokrenu pregovore o reformama 27-članog bloka nakon što su ubijedili Poljsku da prekine zastoj koji je zamalo uništilo maratonski samit.

Lideri su se dogovorili da pregovaraju o ugovoru o reformama do kraja godine, da on bude ratifikovan do sredine 2009., i zamijeni ustanak EU, koji su francuski i holandski glasači odbacili 2005.

Pod uslovom da ovoga puta bude ratifikovan, ugovor bi trebalo da Evropi osigura snažno rukovodstvo, pojednostavljeni proces donošenja odluka, jači glas na svjetskoj pozornici i veći uticaj evropskim i nacionalnim parlamentima.

Lideri nekoliko zemalja ubijedili su poljskog predsjednika **Lecha Kaczynskog** da popusti nakon višenedjeljenog otpora i prihvati kompromis o pravima glasanja u zamjenu za dugo odlaganje njegovog uvođenja.

Poljska je na kraju prihvatile dogovor koji predviđa da novi glasački sistem, po kojme Savjet ministara odluke donosi ako za njih glasaju predstavnici 55% zemalja EU koji predstavljaju najmanje 65% populacije, bude uveden tek 2017., a ponuđeno joj je i obećanje da će je članice EU podržati u slučaju energetske krize, što jako brine Poljsku jer je uveliko zavisna od uvoza gasa i nafte iz Rusije, njenog susjeda i bivšeg komunističkog

gospodara. Poljska se tome protivila plašeći se da će tako Njemačka dominirati.

Ugovor će sačuvati ključne karakteristike ustanika, poput postavljanja dugoročnog predsjednika Unije i šefa za spoljnu politiku sa povećanim ovlašćenjima.

Euroskeptični kritičari strahuju od razvojnjanja nacionalnog suvereniteta, ali su mnoge od 18 država koje su ratifikovale ustan razočarane što je dokument razblažen.

Lideri su se dogovorili o funkciji sa koje će se upravljati spoljnom politikom EU, ali bez funkcije ministra spoljnih poslova, koja je postojala u ustanu.

Ona će kombinovati postojeće uloge šefa za spoljnu politiku **Javiera Solane**, koji se uglavnom bavi krizama, i komesara za spoljne odnose **Benite Ferrero-Waldner**, koja kontroliše veliki budžet za pomoć Evropske komisije.

Novi zvaničnik će predsjedavati sastancima ministara spoljnih poslova EU i predvoditi kombinovanu službu za spoljne odnose, koja okuplja i nacionalne i EU diplome.

"Nakon današnjeg dana, Poljska je sposobna za puno bolju saradnju sa Francuskom, Britanijom, i takođe Njemačkom, jer smo osjetili solidarnost," rekao je Kačinski novinarima.

Njemačka kancelarka **Angela Merkel** na konferenciji za novinare nakon postizanja sporazuma rekla je da je dogovor otvorio put za dalje širenje Unije, što bi bilo nemoguće bez reformisanih institucija. Portugalski premijer **Jose Socrates**, koji u julu preuzima predsjedavanje EU, kazao je da se nuda da će ugovor biti zaključen već u oktobru.

"Izbjegli smo krizu," izjavio je predsjednik Evropske komisije **Jose Manuel Barroso**.

N.R.

NIKOLAS SCHMIT, ZAMJENIK MINISTRA ZA SPOLJNE POSLOVE I IMIGRACIJU LUKSEMBURGA

Proširenje na Balkan bi bila pobjeda EU

Pridruživanje Evropskoj uniji je proces koji je Crna Gora počela parafiranjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Mi sada moramo da pomognemo crnogorskom društvu da se adaptira u skladu sa zahtjevima EU jer bi proširenje EU na zapadni Balkan bilo pobjeda i za nas, a ne samo za vas. To nam je potrebno jer želimo da stabilizujemo i modernizujemo ovaj dio Europe – ocijenio je **Nikolas Schmit**, zamjenik ministra za spoljne poslove i imigraciju Luksemburga.

On je za EIC Bilten rekao da je u interesu EU da doprinese stabilnosti i evropskom duhu rješavanja problema u regionu zapadnog Balkana.

"Vi ste dio Europe, vi u stvari 'prekidate' EU jer ako želim da dođem u Grčku, moram da prodem kroz zemlje koje još nijesu u EU, a koje su iskusile dramatične situacije u nedavnoj prošlosti. Proširenje EU na zapadni Balkan bi bilo dobro za region, ali i za nas jer smo vidjeli da rat znači hiljade izbjeglica koje vam kucaju na vrata i kažu 'Hej, mi smo došli...' Njima treba neko mjesto da žive mirno. želimo slobodan protok ljudi, ali ne želimo izbjeglice", rekao je gospodin Schmit prilikom nedavne, prve radne posjete Podgorici.

On je naglasio da prije novog proširenja, EU mora da učini sve da za to sama bude spremna, a trebalo bi i da pomogne zemljama kandidatima da usvoje standarde EU.

"Moramo da rješimo interne probleme i to brzo jer ćemo u suprotnom imati problem dobrog funkcionisanja EU i našeg političkog kredibiliteta. Taj proces moramo započeti u junu i brzo ići ka rješenju do kraja ove ili početka sljedeće godine. To je neophodno i zbog narednog proširenja. Ono mora da bude sprovedeno po objektivnim kriterijumima, zemlje moraju biti spremne. Ne želim da se osvrćem na posljednje proširenje, ali države moraju biti pripremljene, a u tome im se mora pomoći", kazao je Schmit.

On je istakao da je, dok je boravio u Crnoj Gori, otkrio lijepu zemlju koja želi da bude dio evropskog procesa.

"Sigurno imate mnogo pozitivnih

dešavanja – ekonomija i investicije rastu, imate dobar potencijal u turizmu i drugim oblastima... A evropski put je put prema evropskim vrijednostima, put ka jakoj administrativnoj strukturi koja je sposobna da se nosi sa evropskim propisima. Za male države, to nije uvijek lako. Morate da ojačate administraciju, kao i sudske strukture da bi mogli da imate vladavinu prava i postanete punopravni i poštovan član EU, koji je sposoban da usvoji i sprovodi Acquis", rekao je Schmit.

On je dodao da Crna Gora mora da radi na svom imidžu kako bi bila bolje prepoznata u svijetu.

"Vi ste dio komplikovanog regionala i ljudi nijesu uvijek svjesni da su se stvari promijenile, posebno kod vas. Zapadnu Evropu morate da upoznate sa promjenama u Crnoj Gori, stabilnošću i uspostavljanjem pravnog sistema koji donosi stabilnost. To je osnovni zahtjev evropskih investitora", tvrdi Schmit.

Vi ste dio komplikovanog regionala i ljudi nijesu uvijek svjesni da su se stvari promijenile, posebno kod vas. Zapadnu Evropu morate da upoznate sa promjenama u Crnoj Gori, stabilnošću i uspostavljanjem pravnog sistema koji donosi stabilnost. To je osnovni zahtjev evropskih investitora

On napominje da je EU pravo rješenje za male zemlje kao što su Luksemburg i Crna Gora.

"Imali smo istorijsko iskustvo o tome što je Evropa značila za male države prije nego što je počeo proces ujedinjavanja. Dva puta smo iskusili njemačku okupaciju i znali smo da su u Evropi sa velikim silama male zemlje mogle samo biti žrtve problema između velikih. Sada, u zadnjih 50 godina Luksemburg je prepoznatljiva i poštovana zemlja sa glasom u Savjetu EU i sposobna da brani svoje interese na pozitivan način u zadatom okviru. Zato bih

foto VJESTI

Nikolas Schmit

rekao da su pobjednici procesa ujedinjavanja sve članice EU, ali su najveći dobitnici male zemlje. Jer su konačno prepozнатe kao ravnopravni članovi evropske porodice", smatra Schmit.

On objašnjava da male države uvijek trebaju saveznike, "...ali ti saveznici nijesu uvijek male zemlje".

"Nekada su saveznici velike zemlje ili više njih, zavisi od pitanja o kome je riječ. Razlog je što u EU nemaju sve zemlje isti interes u vezi određenog pitanja. Kada pričamo o finansijskom sektoru, ja imam isti interes kao Velika Britanija jer je ona takođe veliki finansijski centar. Ako govorimo o restrukturiranju vinskog sektora, onda imamo isti interes kao Francuska. To nije podjela između velikih i malih, to je podjela po pitanjima, ali se ona dešava uvijek vodeći računa o nalaženju zajedničkog rješenja, odnosno kompromisa", rekao je Schmit.

On je naglasio da je Luksemburg sada veoma prosperitetna zemlja, jedna od najbogatijih u Evropi i u svijetu, a u velikom dijelu zahvaljujući i procesu evropske integracije.

"Luksemburg je postao jedna od najbogatijih zemalja zahvaljujući i otvaranju tržišta i slobodnom protoku ljudi. U Luksemburgu, državi sa 450.000 stanovnika, oko 40 odsto njih nijesu iz Luksemburga", kazao je Schmit. On je najavio da je Vlada Velikog Vojvodstva Luksemburga spremna da sa Crnom Gorom dogovori uspostavljanje pravnog okvira za legalan odlazak državljana Crne Gore da žive i rade u toj zemlji.

N.R.

NOVI ZAKON O JAVNIM NABAVKAMA JE U POTPUNOSTI USKLAĐEN SA EVROPSKIM PREPORUKAMA, ALI DRŽAVA JOŠ NEMA KAPACITETA DA GA U POTPUNOSTI SPROVEDE

Piše: Vladan Žugić

Novi crnogorski Zakon o javnim nabavkama usvojen polovinom prošle godine "u skladu je sa zahtjevima" Evropske unije, ali je za njegovu uspješnu primjenu neophodno jačanje administrativnih kapaciteta i politička volja crnogorske vlasti za borbu protiv korupcije koja je pred međunarodnim organizacijama pod znakom pitanja.

Malo koji zakon, kao što je onaj o javnim nabavkama, pokazuje koliki su administrativni kapaciteti jedne države.

Da bi se korupcija, kojoj su javne nabavke podložne, svela na najmanju moguću mjeru, neophodni su dobro obučeni i uvezani kadrovi u velikom sistemu koji se sastoji od službenika za javne nabavke, ponuđača, zapošljenih u Direkciji i Komisiji za javne nabavke, državnoj revizorskoj instituciji, policiji, tužilaštvo, Upravnom sudu, medijima...

Za sada, sporni tenderi su uglavnom predmet afera u medijima (bez sudske epilogu), a to ne uliva optimizam da bi Crna Gora skoro mogla postati pravno uređena država spremna za ulazak u EU.

U Izvještaju o napretku u procesu pridruživanja Crne Gore piše da "...navodi o postojanju korupcije i prevare pri dodjeli javnih ugovora moraju biti ozbiljno razmotreni od strane Vlade RCG...", kao i da će

Za sasijecanje korupcije nije dovoljan samo dobar zakon

"...obuka za poslove javnih nabavki za privrednike i javna tijela biti od najveće važnosti...", uz konstataciju da je novim Zakonom napravljen "određeni pomak" u oblasti javnih nabavki.

Prethodni Zakon o javnim nabavkama, kako tvrde upućeni, bio je prepisani kanadski model zbog čega nije bio usaglašen sa domaćim zakonodavstvom, a samim tim praktično i neprimjenljiv.

Sve institucije države i lokalne

samouprave koje su korisnici budžetskih sredstava, kao i preduzeća u kojima država ima većinski udio, obavezni su da prilikom naručivanja roba, usluga i izvođenja radova poštuju i sprovode Zakon o javnim nabavkama.

Prema novom Zakonu, naručilac je dužan da sproveđe postupak javne nabavke ako je vrijednost roba i usluga viša od 10 hiljada eura, odnosno 30 hiljada eura ako je riječ o javnim radovima.

KAKO SE KRŠE PRAVILA

Uprkos tome što su Zakonom o javnim nabavkama dosta precizno navedene obaveze svih učesnika u lancu javnih nabavki i što je u taj dokument uvršten dio direktiva EU, mogućnosti zloupotrebe su brojne za one "kreativne" ponuđače i naručioce.

Upućeni navode da treba razlikovati zloupotrebe tokom predraspisne, raspisne i faze izvršenja ugovora u procesu javne nabavke.

Preduslov da bi javna nabavka mogla početi je da su troškovi za nju predviđeni budžetom. Tu se odmah javlja pitanje da li je ta nabavka neophodna – da li je nekom ministarstvu potrebno pet vozila? Pitanje je i da li će naručilac realno odrediti cijenu javne nabavke?

Mogući primjer zloupotrebe u ovoj fazi je da naručilac želi namjerno da ponisti tender kako bi kasnije od Direkcije za javne nabavke dobio dozvolu za pregovarački proces sa bliskim mu ponuđačem bez prethodno objavljenog tendera.

U raspisnoj fazi, naručilac može neprecizno da navede kriterijume i podkriterijume – npr. izbor najkvalitetnijeg lijeka (šta je to najkvalitetniji lijek?) ili da unaprijed da tehničke specifikacije (npr. potrebiti automobili moraju da imaju određenu kubikažu) što mu omogućava da u povlašteni položaj dovede konkretnog ponuđača.

Ponuđač, odnosno zainteresovana strana, u svakom trenutku raspisne faze može da podnese prigovor prvo naručiocu, a zatim i žalbu komisiji kojoj su ruke svezane kada je riječ o konačnoj fazi izvršenja ugovora.

Primjer moguće zloupotrebe u fazi izvršenja ugovora je da naručilac u dogovoru sa njemu bliskom ponuđaču naknadno (aneksam) promijeni ugovor zbog navodnih dodatnih troškova nabavke i da po višoj cijeni plati robu ili uslugu u odnosu na onu iz ponude. U ovoj fazi, u cilju sprječavanja zloupotrebe, na scenu bi trebala da stupi Državna revizorska institucija.

Za manje iznose, postupak se može sprovesti bez javnog objavljanja. To znači da je za iznose do 10 hiljada eura nabavku moguće sprovesti šoping metodom, odnosno neposrednim sporazumom ako je riječ o izvođenju radova.

Postupak nabavke bez prethodnog objavljanja moguće je sprovesti i u određenim izuzetnim slučajevima, kao što su elementarne nepogode zbog potrebe da se hitno reaguje, u slučaju nabavke istraživačkih neserijskih roba...

Naručilac, prema Zakonu, može da počne postupak nabavke samo ako je ona utvrđena planom u budžetu.

Svaki naručilac mora na sajtu Direkcije za javne nabavke objaviti poziv za javno nadmetanje ukoliko iznos roba, usluga ili radova prelazi

100 hiljada eura.

Brisel je u Evropskom partnerstvu za Crnu Goru ukazao da treba "...obezbijediti punu transparentnost procedure, bez obzira na vrijednost ugovora".

Ponuđač i svako zainteresovano lice što može biti i građanin kao poreski obveznik, kao i policija i tužilaštvo, u bilo kojoj fazi nabavke može kod nabavljača da pokrene postupak za zaštitu svojih prava.

To je, tvrde upućeni, velika prednost crnogorskog Zakona, ali istovremeno ukazuje na slabost administrativnih kapaciteta koje ne iskorištavaju svoje zakonske mogućnosti – manje znanja, veća mogućnost zloupotrebe.

U slučaju da nabavljač odbaci prigovor, zainteresovana strana ima pravo žalbe Državnoj komisiji za

foto VIJESTI

Katarina Radović

kontrolu postupka javnih nabavki.

Iako tročlanu Komisiju imenuje Vlada RCCG, njena težina je u tome što je skoro nemoguće smijeniti njene članove.

U slučaju zloupotrebe, Zakonom su predviđene i novčane kazne za naručioce i ponuđače – od 30 do 200 iznosa minimalne cijene rada.

Kao najznačajnije prednosti ovog Zakona, sekretar Komisije za kontrolu postupka javnih nabavki **Katarina Radović** navodi veći stepen sigurnosti koji će ponuđači imati u postupcima javnih nabavki kroz decidno određivanje odgovornosti naručilaca za činjenje i nečinjenje prilikom sproveđenja postupaka. Prednost je i veći stepen transparentnosti, veća dostupnost svim zainteresovanim ponuđačima za postupke javnih nabavki, kraći rokovi odlučivanja, preciznije određeni kriterijumi izbora ponuđača, manji obim dokumentacije koju su ponuđači dužni da dostave kako bi njihova ponuda bila prihvjeta, stvaranje uslova za elektronsko sproveđenje postupka javnih nabavki...

"Javne nabavke i konzistentna primjena zakonodavne regulative u ovoj oblasti su jedna od najznačajnijih barijera korupciji, organizovanom kriminalu i necjelishodnom trošenju budžetskih sredstava. Ukoliko se ima na umu visok procenat budžetskih sredstava koji Crna Gora izdvaja za potrebe javnih nabavki, postaje jasno

U 2006. POTROŠENO 217 MILIONA

U privredama razvijenih zemalja, javne nabavke učestvuju sa 10–15% u bruto domaćem proizvodu, dok je u zemljama u razvoju učešće javnih nabavki u BDP-u do 25–30%.

Ukupna vrijednost dodijeljenih javnih nabavki u Crnoj Gori za prošlu godinu, prema dostupnim podacima, bila je nešto viša od 217 miliona eura, što čini oko 12% BDP.

Javne nabavke podložne su korupciji svuda u svijetu. Transparency international procjenjuje da su gubici izazvani podmićivanjima u javnim nabavkama veći od 400 milijardi dolara godišnje.

Javne nabavke imaju veliki značaj ne samo za razvoj privrede, već i značajne indirektne efekte na društvo u cjelini. Ovo kažemo imajući u vidu da se one realizuju u društveno osjetljivim oblastima kao što su infrastruktura (putevi, aerodromi), zdravstvo (bolnice, ljekovi), obrazovanje (škole), policija ... Zbog toga efikasne i regularne javne nabavke rezultiraju ne samo uštedama u novcu, već su njihovi rezultati i kvalitetniji putevi, funkcionalniji i bolje opremljeni zdravstveni i obrazovni objekti.

Efikasnim i regularnim javnim nabavkama stvara se osnova da država smanji poresko opterećenje svojih građana i preduzeća, a da im istovremeno pruži bolje i kvalitetnije usluge koje su u njenom domenu.

Iskustva zemalja koje imaju razvijene sisteme javnih nabavki pokazuju da se ovi efekti ostvaruju po sljedećem scenariju:

Prvi korak je da se stvore uslovi za transparentne nabavke i da se eliminisu prepreke koje ometaju slobodno djelovanje konkurenčije među ponuđačima. U tako stvorenim uslovima, ponuđači najprije pokušavaju da dodu do posla snižavanjem cijena, a zatim sve više počinju da nude druge pogodnosti poput boljeg kvaliteta, unaprijedene funkcionalnosti... a sve to kako bi nadmašili konkurente i dobili posao.

da pravila igre u oblasti javnih nabavki moraju posjedovati visok stepen kvaliteta, što se prije svega postiže jednakim tretmanom svih učesnika u postupku javnih nabavki koji se javljaju u svojstvu ponuđača pred državom, a što stimulativno utiče na redukciju sredstava opredijeljenih za javne nabavke. U tom kontekstu, novi Zakon o javnim nabavkama predstavlja veliki korak naprijed u usaglašavanju zakonodavstva sa evropskom legislativom, a što je pozitivno pomjeranje ka krajnjoj, dugotrajnoj i trnovitoj putanji aproksimacije domaće sa legislativom EU. Takođe, ne manje važan zadatak od harmonizacije domaće regulative u oblasti javnih nabavki sa pravom EU je uvođenje efikasnijih mehanizama za primjenu Zakona o javnim nabavkama, posebno u oblasti kontrole primjene, koordinacije i interpretacije", kaže Radovićka.

Prema njenim riječima, javne nabavke i njihova zakonodavna regulativa imaju suštinu koja je po svojoj prirodi dinamična i zahtjeva kontinuirano mijenjanje i poboljšavanje koje mora uvijek biti barem za jedan korak ispred sofisticiranih formi korupcije i organizovanog kriminala.

"Zakon o javnim nabavkama je temelj za izgradnju transparentnog sistema javnih nabavki čiji će institucionalni okvir činiti Komisija za javne nabavke i Direkcija za javne nabavke. Istočem da Izgradnja efek-

foto VJESTI

Nebojša Medojević

tivnog i efikasnog sistema javnih nabavki podrazumijeva stalnu saradnju ovih institucija sa organima uprave koji predstavljaju antikorupcijske stubove u pravnom sistemu Crne Gore. Tu se misli na Državnu revizijsku instituciju, Upravu za antikorupcijsku inicijativu, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave i Tužilačku organizaciju", navodi Radovićka.

Ona naglašava da javne nabavke predstavljaju izuzetno dinamičnu oblast, podložnu kontinuiranim izmenama i usavršavanjima.

"Međutim, progres u razvoju procedura prati i progres u razvijajući mehanizama za izigravanje zakona i njegovu zloupotrebu. Iz tog razloga, izuzetno je značajno da imamo nezavisne institucije sa jakim administrativnim kapacitetima koje će biti u

stanju da efikasno izvršavaju sve zakonom utvrđene obaveze i da preventivno djeluju na ovakve devijacije u sistemu. U želji da damo doprinos izgradnji administrativnih kapaciteta koji se bave ovom oblašću, u saradnji sa Evropskom agencijom za rekonstrukciju, organizovali smo niz kurseva obuke za službenike za javne nabavke, ponuđače i predstavnike medija", kaže Radovićka.

Međutim, lider PzP-a **Nebojša Medojević** ocjenjuje da je glavni problem, kada je riječ o javnim nabavkama o Crnoj Gori, to što nema političke volje za borbu protiv korupcije.

"Ako podižete administrativne kapacitete, a na drugoj strani se ne borite protiv korupcije, šta postižete – podižete kapacitete korumpiranim službenicima da bi naučili kako još bolje pronaći greške u sistemu", podvlači Medojević.

Kao potvrdu stava da nema političke volje da obezbijedi transparentnost i jednak tretman za sve moguće ponuđače, Medojević je naveo da je Vlada RCG prije oko godinu dana "donijela odluku" da Sekretarijat za razvoj sa jednom slovenačkom firmom sklopi ugovor o nabavci softvera vrijednog oko milion eura – bez raspisivanja tendera.

Medojević je 2000. godine predlagao Zakon o javnim nabavkama, ali on nije naišao na podršku tadašnje parlamentarne većine DPS, SDP i NS.

On dodaje da javne nabavke moraju biti praćene odgovarajućim antikorupcijskim mjerama, kao što je formiranje tijela zaduženog za praćenje standarda službenika koji se bave javnim nabavkama.

"Nema velike filozofije kada je u pitanju usklađivanje domaće sa legislativom EU, tu su četiri Direktive. Međutim, kao i sa ostalim sistemskim zakonima, problemi nastaju kada je u pitanju njihova primjena koja ne odgovara ovoj vlasti", zaključio je Medojević.

KOMISIJA PONIŠTIŁA PETINU POSTUPAKA

Katarina Radović kaže da je Komisiji (u 2006. godini) izjavljeno 108 žalbi u postupku zaštite prava u javnim nabavkama.

"Komisija je usvojila 41 žalbu. U više od polovine usvojenih žalbi, Komisija je poništila postupke javnih nabavki u cijeli i naložila ponovno sprovođenje postupaka javnih nabavki. Žalbe su se odnosile na povrede postupka javne nabavke i to u dijelu sadržine javnog poziva i tenderske dokumentacije, javnog otvaranja ponuda, pregleda, ocjene i upoređivanja ponuda, ocjene dokaza o podobnosti od strane naručioca i zakonitosti odluke o izboru najpovoljnije ponude ili poništavanju javnog nadmetanja" navodi Radović.

KOLIKO SU OSNOVANE PROJEKCIJE U VLADI DA BI CRNA GORA VEĆ 2009.
MOGLA POSTATI KANDIDAT ZA ČLANSTVO U EU

(Ne)realne ambicije

Jedna ambiciozna projekcija potpredsjednice Vlade za evropske integracije prof. dr **Gordane Đurović** dala je podsticaja crnogorskim eurofilima, začudila euroskeptike i izazvala sumnju u dijelu Vlade i diplomatskog kora Crne Gore. Kada je Đurovićeva, na konstitutivnom sastanku Vladine Komisije za evropske integracije, održanom početkom juna, rekla da bi Crna Gora, ako sve bude po planu, 2008. mogla da aplicira za status zemlje kandidata za članstvo u Evropskoj uniji i da će, u najboljem scenariju, 2009. godine dobiti status kandidata, uspjela je čak da natjera crnogorskiju ambasadorku u Briselu **Slaviku Milačić** da joj indirektno oponira. Ipak, kada se malo bolje pogledaju rokovi u kojima je, recimo, Hrvatska prelazila put od potpisnice Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) do sadašnje pozicije zemlje kandidata za članstvo ispada da potpredsjednica Đurović ne priča napamet.

Iako je tek 15. marta ove godine parafiran SSP, čije se potpisivanje očekuje tek na jesen, a stupanje nja snagu kroz dvije do tri godine kada ga ratifikuju parlamenti svih 27 članica EU i Evropski parlament, Đurovićeva je najavila da bi Crna Gora, ako bude sve po planu, do 2008. mogla aplicirati za status zemlje kandidata, a 2009. i zvanično postati kandidat. Ona je rekla da bi do prvog kvartala 2008. Crna Gora mogla imati pripremljen nacionalni program za integraciju.

"Svaki politički cilj ili ambicija je realan u onoj mjeri u kojoj je praćen odlučnim sveobuhvatnim i konzistentnim paketom mjera za njegovo ostvarivanje što mi u Crnoj Gori upravo i radimo", bile su riječi šefice Misije Crne Gore pri EU u Briselu Slavice Milačić nekoliko dana nakon istupa Đurovićeve.

Ona je ocijenila da je nezahvalno govoriti o rokovima kada su u pitanju crnogorske evropske integracije, uključujući i moguću aplikaciju za članstvo naredne godine, dodajući da ne želi da saopšti da li je realno da Crna Gora već 2008. godine

foto VIJESTI

Premijer i članovi Vlade RCG

aplicira za status zemlje kandidata za članstvo u EU.

"Na osnovu iskustava zemalja koje su prošle put ka EU može zaključiti da dužina svake etape evropske integracije zavisi od sposobnosti svake zemlje pojedinačno da ispunji obaveze iz Sporazuma, kao i Ko-

Hrvatska je SSP potpisala 29. oktobra 2001., a činjenica da SSP tada još nije stupio na snagu nije bila prepreka da Hrvatska podnese zahtjev za članstvo u EU 21. februara 2003. godine, te da stekne status kandidata u junu 2004

penhaške kriterijume neophodne za članstvo. Najnovije iskustvo pokazuje da dobijanje statusa kandidata po automatizmu ne znači otvaranje pregovora o članstvu u EU", kazala je Milačićeva.

Trenutno tri države imaju status kandidata za članstvo u EU: Hrvatska, Makedonija i Turska. Hrvatska je stekla status kandidata u junu 2004., a pregovori o njenom i pristupanju Turske Uniji otvoreni su u oktobru 2005.

Najnovija država kandidatkinja, Makedonija, podnijela je zahtjev za status kandidata 22. marta 2004. i nakon što je Evropska komisija donijela mišljenje o ovom zahtjevu u kojem preporučuje dodjeljivanje Makedoniji statusa kandidata, ona je to i službeno postala na sastanku Savjeta EU 16. decembra 2005. Datum otvaranja pregovora s Makedonijom još nije određen.

Hrvatska je SSP potpisala 29. oktobra 2001., a činjenica da SSP tada još nije stupio na snagu nije bila prepreka da

Hrvatska podnese zahtjev za članstvo u EU 21. februara 2003. godine, te da stekne status kandidata u junu 2004.

Slično su iskustvo prije Hrvatske imale četiri sadašnje nove članice EU – Estonija, Letonija, Litvanija i Slovenija, koje su zahtjev za članstvo podnijele prije stupanja na snagu njihovih evropskih sporazuma, dok su Estonija i Slovenija postale i kandidati prije toga.

Nakon što je Hrvatska podnijela zahtjev za članstvo 21. februara 2003., Savjet EU je u vrlo kratkom roku, manje od dva mjeseca nakon podnošenja zahtjeva, već 14. aprila 2003. zadužio Evropsku komisiju da izradi mišljenje (avis) o hrvatskom zahtjevu. U skladu s uobičajenim postupkom donošenja mišljenja, Komisija je 10. jula 2003. Hrvatskoj uputila tzv. Upitnik s 4.560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija, ekonomije... Odgovori na upitnik bili su svojevrsna slika stanja u Hrvatskoj, a sastavljanje tih odgovora bio je vrlo opsežan posao koji je završen za tri mjeseca, pa su odgovori na upitnik uručeni EK 9. oktobra 2003. EK je u decembru 2003. i januaru 2004. uputila dodatnih 184 pitanja.

Kada se dinamika hrvatskog puta u EU uporedi sa projekcijama iz Vlade Crne Gore, jasno je da zadati cilj možda i može biti ispunjen s obzirom da je Crna Gora mnogo manji sistem od Hrvatske, ali to podrazumijeva uspostavljanje do perfekcije razrađene organizacione šeme u Vladi i u parlamentu, te daleko efikasnije djelovanje državnog aparata. Drugim riječima, postavljanje na odgovarajuće funkcije ljudi koji su sposobni da prate potpredsjednicu Đurović.

N. RUDOVIC

LORA BORISSOVA, PREDAVAČICA U EVROPSKOM INSTITUTU ZA JAVNU ADMINISTRACIJU IZ LUKSEMBURGA

Najbolji način podrške EU regionu je ukinanje viza

Crna Gora ima potencijala da ubrzano pređe put integracije i dostigne EU, a uspješan proces evropskih integracija je neophodan uslov da se zemlje zapadnog Balkana transformišu u stabilne i legitimne demokratije, ocijenila je u razgovoru za *EIC Bilten* Lora Borissova, predavačica u Evropskom Institutu za javnu administraciju iz Luksemburga.

Nedavno je Borissova u Podgorici održala trening za državne službenike pod nazivom "Izgradnja horizontalnih kapaciteta evropskih integracija", koji je organizovan u okviru Luksemburškog Projekta tehničke pomoći Crnoj Gori.

- Po Vama, koji je najbolji način da se crnogorsko zakonodavstvo prilagodi standardima EU?

Cilj naših seminara u prvom redu nije da pružimo autoritativno pravno tumačenje dokumenata EU ili kvantitativnih analiza proširenja na nacionalne politike, već da pomognemo Crnoj Gori da napravi relevantna poređenja sa ranijim proširenjima i da identifikuje ključna pitanja na svom putu ka članstvu u EU. Izgradnja adekvatnih administrativnih kapaciteta i uspostavljanje nacionalnih mehanizama koordinacije bi pomoglo Crnoj Gori da se što bolje prilagodi normama EU u najkraćem mogućem roku.

Lora Borissova

- U Crnoj Gori je najveći problem primjena zakona. Što je Vaša preporuka za unapređenje Vladinih npora na ovom polju i da li je izvršna vlast jedina odgovorna za to?

Iako se u prih nekoliko godina integracionog procesa pod harmonizacijom (sa zakonodavstvom EU) uglavnom podrazumijeva usklađivanje pravnih akata domaćeg zakonodavstva sa zahtjevima EU, efektivno i pravilno sprovođenje regulacija predstavlja glavni kamen spoticanja za nove države članice, ali i za zemlje zapadnog Balkana.

U tom pogledu, savjeti Evropske Komisije u obliku uputstava ili

već rasprostranjenog "benchmarking" procesa bi mogli biti od velike pomoći zemljama kandidatima i onima koje to žele postati. Službenici državne uprave bi morali da prođu odgovarajuće obuke kako bi usvojili neophodna znanja i stekli iskustvo u ovoj oblasti.

- Koji je, po Vama, najefikasniji način da se izbjegne uticaj politike na politiku zapošljavanja u državnim službama kao i na proces odlučivanja u državnim institucijama?

Direktno upućivanje na jedan od ključnih kratko-ročnih prioriteta sadržanih u Evropskom partnerstvu sa Crnom Gorom jeste moj odgovor na Vaše pitanje. Najefikasniji način bi bio da se uspostavi moderna i efikasna javna administracija (i sudstvo), uz izbjegavanje direktnog političkog miješanja u izbor državnih službenika.

To bi se moglo postići obezbjeđivanjem transparentnog sistema zapošljavanja, profesionalizmom i javnom odgovornošću, uz objektivne i profesionalne kriterijume izbora i promocija. Štoviše, neophodno je ojačati mehanizme koordinacije i strukture odgovorne za evropske integracije na svim nivoima.

- Kako vidite evropsku perspektivu Crne Gore i drugih balkanskih zemalja?

REFORME SU LAKŠE KADA STE MALI

● Što su, po Vama, glavne prednosti Crne Gore na putu ka EU, a što najveće mane?

Glavne prednosti su svakako povezane sa činjenicom da je Crna Gora mala, što prepostavlja i određenu fleksibilnost pri ubrzanom sprovođenju reformi.

U ovom trenutku, novi Ustav vam je vjerovatno najveći problem.

Svakako, drugi problemi postoje – etničke podjele, ustavno i državno pitanje, političke nestabilnosti, institucionalne i administrativne slabosti... Svi ti problemi su zajednički svim zemljama zapadnog Balkana. Ova pitanja imaju različitu težinu i važnost u različitim zemljama, a to znači da

svaka zemlja mora sama da postavi svoje prioritete. Oni bi najhitnije morali biti riješeni sa posebnom pažnjom, jer se njihovim nerješavanjem sprječava napredak zemalja na putu ka pristupanju. Sa svoje strane, EU bi morala osnažiti svoju podršku integraciji zemalja zapadnog Balkana čim ove pokažu da su spremne da se priklone standardima EU kroz primjenu najneophodnijih reformi.

EU je u više navrata pokazala svoju odlučnost da pruži jasnu evropsku perspektivu zemljama zapadnog Balkana. Njen pristup regionu je definisan Procesom stabilizacije i pridruživanja (PSP), a konačni cilj je da uspješno integrise ove zemlje u Uniju. To je ambiciozan program koji obezbjeđuje jasna uputstva za sprovođenje neophodnih reformi.

PSP je tokom vremena uspio da približi region EU, ali nije uspio i da prevaziđe sve prepreke na tom putu. Istoriski determinizam i dalje igra važnu ulogu na političkoj sceni regiona i ostavlja neriješena pitanja državnih statusa, etnička pitanja i nedostak kapaciteta. Takve naslijedene karakteristike su zajednički problem koji stoji na putu integracije zapadnog Balkana u EU.

Ove karakteristike predstavljaju specifičan problem svake države kojem mora biti posvećena poseb-

na pažnja. Prepreke zahtijevaju upotrebu širokog spektra instrumenata spoljne politike EU (sa jedne strane – programe Zajednice, a sa druge strane – instrumente drugog stuba zajedničke politike EU u okviru Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike), kao i inicijative trećeg stuba (posebno borbu protiv prekograničnog organizovanog kriminala).

● Kako ocjenujete budućnost EU s obzirom da se vodi svakodnevna debata na svim nivoima o tome hoće li biti institucionalne reforme, hoće li se usvojiti prvi Ustav EU, kako unutrašnji problemi EU utiču na budućnost proširenja...?

Najveća prepreka u tom pogledu odnosi se na kontroverzno pitanje "zamora od proširenja". Sa institucionalne tačke gledišta, osnovni problem je to što će se zemlje na putu ka pristupanju ubrzo suočiti sa problemom "apsorpcionih kapacite-

ta" unutar EU. Taj termin se odnosi na "sposobnost EU da prihvati nove članice a da time ne ugrozi momentum integracija", kako stoji u tekstu Kopenhaških kriterijuma iz 1993. godine. Ovaj kriterijum, kao i nedavne rasprave u pogledu koncepta apsorpcionih kapaciteta, oslikavaju krizu identiteta kroz koju Unija prolazi kao rezultat nedavnog "velikog praska" proširenja iz 2004. godine, pristupanja Rumunije i Bugarske 2007. godine i neuspjeha ratifikacionog procesa Ustavnog ugovora. Sve to ukazuje na neophodnost hitnog prilagođavanja i institucionalnih izmjena koje bi unaprijedile efikasnost EU.

EU ne može sebi da dozvoli da zaboravi na Balkan. Geografska povezanost i strateški značaj regiona čine ovaj prostor jednim od najvećih izazova evropske spoljne politike.

Utvrđivanje vremenskog rasporeda ne znači postavljanje jasnih rokova, a EU još nije spremna to da učini. To, međutim, znači adekvatno nagradjivanje truda od strane zemalja pristupnica uspostavljanjem čvrstih veza između potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i članstva. EU mora potvrditi svoju posvećenost regionu, i to ne samo na državnom nivou kroz insistiranje na zaključivanju SSP i dobijanju statusa kandidata. Neophodno je i pružiti jasan dokaz evropske perspektive društava zapadnog Balkana.

Među najefektnijim oblicima podrške koju EU može pružiti regionu je ukidanje viznih režima za građane regiona, što bi imalo ogroman uticaj na njihove svakodnevne živote.

EU bi morala da zadrži ovaj projekat postepenog ukidanja viznih režima sa zemljama zapadnog Balkana u samom vrhu svojih prioriteta.

N. RUDOVIĆ

Kako se probuditi u EU

Piše: Brano Mandić

Kada bi se poput poljskog željezničara koji je izašao iz kome poslije sedamnaest godina i shvatio da je uveliko nadživio komunizam, probudio konduktor domaće proizvodnje na dan kada će Crna Gora ući u Evropsku uniju... što bi bila prva pitanja i najveća njegova čudenja?

Sada treba biti враški zabavan – kada na početku izložiš koncept, moraš dobro da se pomučiš svježim poređenjima i pretpostavkama – baš kao prije neki dan na Cetinju, kada se uz televizijski prenos unaprijed moglo vidjeti na stotinu slajdova zašto i kako nastaje jedna crkva iznad druge crkve.

Ljudi su iznebuha i do tančina iznijeli plan o gradnji hrama vrijednog pola miliona eura u gradu u kome nije izgrađen stan u posljednjih dvadeset godina. Tako je to kada je crkva umiješana u planove, tada nema omaške. Kada država pak kreće da se obračunava sa korupcijom ona osnuje institut čija je skraćenica NKIAPSPBPKOK ili prevedeno Nacionalna Komisija Za Implementaciju Akcionog Plana Za Sprovodenje Programa Borbe Protiv Korupcije i organizovanog kriminala.

101 slovo, 16 riječi, od kojih dva veznika i tri prijedloga ne ulaze u skraćenicu.

Nego, što bi prvo po izlasku iz bolnice crnogorski željezničar uradio na dan pristupa EU? Otišao bi na Cetinje u crkvu Svete trojice da se pokloni najvećim hrišćanskim svetnjama. To se valjda očekuje od čovjeka koji je "bio s one druge strane", kao nekad Svetozar Mar(ković, zaštitnik saća i matičnog mleča.

Ali, kada čovjek kojega nije ujela pčela nego se kliže u svom

krajsleru ni da je okružen samim nevidima i ušima, dakle, kada dr **Miomir Hadži Mugoša**, u stilu šeika od Abu Dabija, ljljne 300.000 eura kao faktor iznenađenja – to je pravo čudo. To je hrišćanski preokret. Dostojan Savlove metamorfoze!

Kada država pak kreće da se obračunava sa korupcijom, ona osnuje institut čija je skraćenica NKIAPSPBPKOK ili prevedeno Nacionalna Komisija Za Implementaciju Akcionog Plana Za Sprovodenje Programa Borbe Protiv Korupcije i organizovanog kriminala

Ne samo što je oprostio divlju gradnju manastira Hristovog vaskrsenja u Podgorici, nego je kadar da uloži u ranohrišćansku građevinu ljeta gospodnjeg 2007. godine u

rodnom mu Cetinju, kako nadahnuto reče Vladin PR. Za one sa jeftinijim ulaznicama, to je "prestono nam Cetinje". Kada čujem "prestono nam Cetinje", poželim da sam konduktor u dubokoj komi i da sanjam kako uručujem kartu za Hag Vaclavu Havelu i Milanu Popoviću... No, moraš se probuditi i vratiti evropskom putu priče.

Šta ako bi naš probuđeni junak bio muhamedanske vjeroispovijesti? Vjerovatno bi otišao u evropsku Bukovicu i vidio vesele mještane gdje ubiraju plodove seoskog turizma okruženi jarićima, krvavi od borovnica. Kompletno mlado rukovodstvo тамо se sklonilo od podgoričke vreve i sada već u ozbiljnim godinama i vikendicama krasnoprilišni memoare.

Vrlo moguće da im njihove gospođe kupuju one prekrasne vu-

nene džempere iz domaće radnosti, da ih podsjete da su ih voljele kada su u njih vjerovali samo roditelji i **Slobodan Milošević**. "Džemperaš moj, neka ti je srećna EU", kaže vragolasta supruga svom draganu i pruža mu džemper runjav kao brada **Čeka Dakovića** '93. godine... To je slika iz Bukovice nadomak Pljevalja na dan pristupa Crne Gore EU.

Kad smo već pomenuli godinu 93, nemojte, molim vas, tražiti da budemo precizni oko datuma crnogorskog učlanjenja u EU. Biće to brzo, sasvim sigurno prije no se dignemo iz kome. Istraživanja kažu da ljudima koji su u tom blagoslovenom stanju treba pričati kao da su budni, da se sve te riječi negdje ostanu urezane. Zato ćemo nastaviti.

DPS je u krizi. Evropske institucije se otimaju za kadrove najbolje organizovane partije na starome kontinentu. Domaću politiku vode pošteni, ali ne baš markantni tipovi. Ono najbolje se odselilo u Brisel gdje ih, kao **Veličković** slikare u gradu svjetlosti, prima **Miodrag Vuković – Miško**. Na francuskom jeziku sjedokosi Vuković predsjeda Evropskom komisijom, proceduralni majstor, ekspert administrativnih začkoljica, Bog malih stvari, rekla bi prelijepa hroničarka indijske muke.

I dok je željezničar **Jan Grzebski** kada se probudio u bolnici shvatio da u Poljskoj više nema Rusa, njegov crnogorski kolega video bi da sve neprospavane noći na Golom otoku nijesu bile uzaludne. MBC je postala ruska televizija, a umjesto starog dobrog Lajmeta na RTCG se čuje taj milozvučni jezik **Danila Harmsa**. Čitajte Danila Harmsa, on je pisao o evropskim integracijama na Balkanu prije sto godina.

Što me podsjeti, DANU i CANU su se ujedinile. Akademici su na broju, vitalni kao *Roling stounsi*,

Akademici su na broju, vitalni kao Rolling stounsi, informišu, upozoravaju, opominju kao MONITOR. Istinoljubivi akademici crnogorski, pomireni u velikoj ideji evropskog jedinstva – halucinacija dostojava apsinta sa tihuanom

informišu, upozoravaju, opominju kao MONITOR. Istinoljubivi akademici crnogorski, pomireni u velikoj ideji evropskog jedinstva – halucinacija dostojava apsinta sa tihuanom. No, našeg Grzebskog su doktori upozorili da se kloni zdravice i gandže. Dovoljan šok za vaskrslog je što više nema divlje gradnje u Budvi. Još mamurnom, kažu mu da je sredinom 2011. g. (za **Đukanovićevog** mandata) pokrenuta velika akcija čišćenja. Umjesto svih vilinskih oprosti sa Lovćena (koja u Dubrovniku nijesu odjeknula kako valja), izvršna vlast je ponudila Budvu pod parolom "Evo ruka, vi ste na potezu". U svećarskom raspoloženju, artiljerija Vojske Republike Hrvatske zasula je prijestonici crnogorskog turizma i to po koordinatama koje su im prethodno dali doživotni ministri

Vučinić i Nenezić. Tako je pragmatski riješen dvostruki problem: zla krv ratne prošlosti i problem divlje gradnje. Da bi scena bila kompletna, podmladak Demokratske partije socijalista je zapalio stotine kamionskih guma podno zidina drevnog grada Butoe. Evakuisani Budvani i turisti sa mora su kod Jaza posmatrali A Bigger Bang...

Na kraju, nešto i o samom danu kada se konduktori dižu iz kome, slijepi progledaju, a Crna Gora pristupa porodici evropskih naroda. Govor drži **Ranko Krivokapić**. Još nosi onu značku. Još veliki šarmer. Pita se da li će sloboda umjeti da pjeva kao što su sužnji pjevali o njoj, "kako reče **Nazor**". Nema veze, ne zna predsjednik skupštine da to nije Nazor. Pogrešan citat valja oprostiti. Posebno predsjedniku jogunastog SDP-a. Rekao je to na Javnom servisu, djeca su gledala... Trebalo bi onda da se izvini. Kome? Bolje da ne vadimo spisak građana kojima bi se on i njegove kolege trebalo da izvine... O jednom trošku bi to mogao biti i popis stanovništva i tanačenje biračkog spiska. E, sad bi pitao neko da li se treba izvinjavati ljudima u komi. što je sa njima, da li njih država tretira kao glasače, politički aktivne pojedince-ke, građane. Postoji li mogućnost da se oni probude baš na dan izbora? Da rutinski kao poštari u sanduče ubace glas za novu Crnu Goru? I koga bi taj glas trebalo da podrži? Kako su to glupa pitanja.

Završićemo podsjećanjem na odgovor pjesnika koji je zaista napisao stihove o slobodi i sužnjima, **Branka Miljkovića**, kada ga je jedan novinar pitao što bi prvo zatražio da ga odmrznu nakon dvadeset godina.

"Tražio bih da me opet zamrznu!".

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

EKONOMSKI MODELI I REALNOST EVROPSKIH INTEGRACIJA U NOVIM ISTOČNOEVROPSKIM ČLANICAMA EU

Piše: Vera Šćepanović

U našim post modernim, post ideološkim vremenima, poneke dogme se i dalje prikazuju kao nedodirljive pod zaštitom strogo naučnih formula. Takva je i dogma ekonomskog rasta koju ekonomisti previše često ističu kao jedino mjerilo uspjeha kako u EU, tako i u njenim budućim članicama. Sada kada su poneke tranzicije završene, vrijeme je da se osvrnemo i na neke druge parametre kako bi se bolje razaznalo što su to zemlje istočne i centralne Evrope postigle na svom putu ka EU i što bi se od njih moglo naučiti.

Ekonomска recesija izazvana padom socijalizma imala je ogromne posljedice na strukturu privrede u svim istočnoevropskim zemljama, a posljedice su bile i na nivou životnog standarda. Uprkos svim odama u slavu demokratije, činjenica je da se na ekonomskom planu poneke od ovih zemalja još uvek bore za vraćanje na nivo prosperiteta iz 1989. g., a tek neke od njih su uspjеле da taj nivo prevaziđu i da se približe standardima zapadne Evrope. Ekonomski kriza, sa druge strane, ima ozbiljnih političkih posljedica. Sve učestaliji protesti u Mađarskoj i Slovačkoj, prve uzbune u Baltičkim republikama, kao i dolazak na vlast ekstremno konzervativne desnice u Poljskoj, svjedoci su nezadovoljstva građana u tim zemljama i činjenice da ulazak u Evropsku uniju sam po sebi nije čarob-

Evropska unija nije čarobni štapić

ni štapić i ne rješava sve probleme.

Ma koliko obimni, zahtjevi EU su strogo ograničeni na osnovne makroekonomske indikatore i ne zadiru dublje u industrijsku i socijalnu politiku države kandidata. Samim tim, iako svaki put integracija vodi ka istom cilju, putevi i rezultati mogu biti jako različiti, a samo neki od njih vode ravnomjernom razvoju i napretku za sve. Veliki broj faktora utiče na izbor puta jedne države. Oni koji se olako razbacuju "irskim" i ostalim "modelima", zaboravljaju da je vremenski i prostorni kontekst presudan u tome

Uprkos svim sličnostima na početku tranzicije, zemlje centralne i istočne Evrope se danas znatno razlikuju među sobom u strukturi privrede, tipu investicija koji privlače i načinu na koji rješavaju svoje socijalne probleme

da li će jedan "model" profunkcionisati ili ne. U slučaju zemalja centralne i istočne Evrope, privredne strukture naslijedene iz doba socijalizma, način na koji su one upotrijebljene ili zanemarene tokom

tranzicije, kao i strategije političkih elita, igraju jednako važnu ulogu u postizanju ravnomjernog, održivog razvoja i "evropskih" životnih standarda.

Uprkos svim sličnostima na početku tranzicije, zemlje centralne i istočne Evrope se danas znatno razlikuju među sobom u strukturi privrede, tipu investicija koji privlače i načinu na koji rješavaju svoje socijalne probleme. Baltičke zemlje naginju neoliberalnom tipu sa minimumom državne intervencije u privredne tokove i najnižim nivoom socijalne potrošnje, a njihova se privreda uglavnom zasniva na finansijskim i transportnim uslugama koje obavljaju kao medijatori između EU i Rusije. U prvim godinama tranzicije, nešto iz ekonomskih, a još više iz političkih razloga redefinisanja nacionalnih identiteta i distanciranja od Rusije, ove su zemlje sprovele drastičan program liberalizacije koji je rezultirao gotovo potpunom deindustrializacijom. Danas se, osim gore pomenutih posredničkih usluga, uglavnom oslanjaju na lake industrije (tekstilnu, drvnu i prehrambenu industriju) koje karakteriše žestoka konkurenčija i stalni pad cijena na

ZBOG KOGA IDEMO U EU?

Različite sudbine zemalja bivšeg istočnog bloka u Evropskoj uniji pokazuju da EU ne može riješiti baš sve naše probleme i da puno toga zavisi od načina na koji mi sami pristupimo ovom poslu. Ekonomski rast ima svoju cijenu, a bez najosnovnijih zdravih temelja je vrlo teško graditi bilo kakvu privredu. Površno prepisivanje irskog ili estonskog "modela" zanemaruje i istorijski kontekst i geostrateške specifičnosti i tamnu stranu ovih veoma različitih tranzicionih puteva. Od susjeda se može mnogo naučiti, ali je nakon svega put evropskih integracija pitanje prioriteta: zbog koga, ili zbog čega mi zapravo želimo u Evropsku uniju? Zbog one šačice preduzetnika koji će možda profitirati na evropskom tržištu (a možda i ne, jer im se izgleda sve manje tamo ide), ili zbog svih onih građana koji bi htjeli da njihovi životni standardi budu bar malo bliži evropskim? Odgovor na to pitanje je i odgovor na zagonetku: kakav je model za evropske integracije potreban?

svjetskim tržistima. Iznenadjujuće je da su politički režimi u ovim zemljama relativno stabilni i da je sve do nedavno zabilježeno vrlo malo javnih protesta. No, podatak je manje neobičan ako se prisjetimo da su Estonija i Litvanija početkom devedesetih uskratile državljanstvo svojim (28% do 32%) građana ruskog porijekla, od kojih 22% u Estoniji do današnjeg dana i nema nikakvo državljanstvo, a time ni pravo glasa. Uz minimum izdataka na socijalnu zaštitu, 33% populacije u Baltičkim zemljama je na ivici siromaštva, a prosječne plate danas iznose samo 68% prihoda iz 1989. godine. Ekonomski gledano, međutim, njihove privrede sa niskim nivoom inflacije i minimalnim deficitima izgledaju zapanjujuće stabilne, zbog čega se i u našim medijima često ističu kao uzoran model integracije. Uz sve to, do danas je samo Estoniji uspelo da premaši nivo ukupnog društvenog proizvoda iz 1989. godine.

U međuvremenu, zemlje Višegradske grupe (Češka, Slovačka, Poljska i Mađarska) pokušale su da iskoriste (koliko god su mogle) svoje početne atributе. Neke su bile više, a neke manje uspješne, a u tome im je znatno pomogla i fizička blizina zapadnoevropskih, posebno njemačkog tržišta. Koristeći relativno zdrave industrijske osnove naslijedene iz perioda reformskog socijalizma, ove su zemlje uložile znatne napore da privuku strane investicije ka kompleksnim manufakturnim industrijama (naročito automobilskoj industriji) koje pate od manje intenzivne međunarodne konkurenčije, teže ih je izmjestiti iz jedne zemlje u drugu i zahtijevaju relativno dobro obrazovanu radnu snagu. Blizina zapadnih tržišta je privukla i investitore iz SAD-a i Azije i time proširila mogućnosti za unapređenje industrije u ovim zemljama. Do 2004. godine, BDP svih zemalja iz ove grupe je prestigao nivo iz 1989. g., a samo su u Slovačkoj plate još uvijek bile niže nego prije 15 godina. Ni Vlade Višegradskih država nije oklijevale da potencijalnim investorima ponude najbolje moguće uslove. U međusobnom "poreskom ratu", korporativne takse su dostigle najniži mogući nivo dozvoljen u EU, a dodatne investicije su znatno opteretile državne budžete što je dovelo do teških dilema između socijal-

Država	BDP (1989=100)	Prosječna mjesecna zarada (1989=100)	BDP u odnosu na projek EU-25 (EU=100)	Prosječna mjesecna cijena rada (EU25= 2.888 eura)	Socijalni izdaci (% BDP)	Rizik od siromaštva nakon transfера (% stanovništva)	Nezaposlenost
Estonija	102	80	51.2	650	14.3	36	10.6%
Letonija	83	74	42.8	357	14.3	31	11.9%
Litvanija	84	50	47.8	508	15.2	33	14.0%
Češka	108	119	70.3	842	19.2	14	8.0%
Mađarska	115	103	60.1	838	19.8	17	5.8 %
Poljska	135	109	48.8	699	22.1	30	18.5%
Slovačka	114	91	51.9	636	19.1	40	18.5%
Slovenija	120	96	79.1	1,497	25.5	21	4.6%

Izvor : EIRO, Eurostat. Podaci su za 2004. godinu

U Budimpešti živi preko 20000 beskućnika

Uz minimum izdataka na socijalnu zaštitu, 33% populacije u Baltičkim zemljama je na ivici siromaštva, a prosječne plate danas iznose samo 68% prihoda iz 1989. godine. Ekonomski gledano, međutim, njihove privrede sa niskim nivoom inflacije i minimalnim deficitima izgledaju zapanjujuće stabilne zbog čega se i u našim medijima često ističu kao uzoran model integracije

nih izdataka i subvencija za međunarodne korporacije. Sa druge strane, nemački na raspolaganju opciju obespravljanja trećine svojih građana, Višegradske zemlje su morale da balansiraju između zahtjeva građana i preduzeća i time su često zapadale u fiskalne poteškoće. Prosječan javni dug zemalja ove grupe iznosi oko 48% BDP-a, a godišnji deficit oko 6%. Nedavne reforme zdravstva i socijalne zaštite u cilju smanjenja

troškova, samo su uspjele da izazovu nezadovoljstvo široke populacije, izborne blokade i javne proteste. Uprkos tome, siromaštva je znatno manje, plate su veće, a nivo socijalne zaštite dva i po puta viši no u Baltičkim zemljama.

Od prvih osam istočnoevropskih zemalja koje su se pridružile EU, samo je Sloveniji pošlo za rukom da održi relativno stabilan rast, stabilnu političku situaciju i da ostvari ekonomski uspjeh bez teških posljedica po svoje građane. Kao najuspješnija članica bivše Jugoslavije, Slovenija je započela tranziciju sa već prilično razvijenim industrijskim osnovama – uložila je u izgradnju nekoliko nacionalnih šampiona u domenu farmaceutske industrije i bijele tehnike, pa danas Gorenje ima predstavništva na najprometnijim trgovima istočnoevropskih, ali i zapadnoevropskih prijestonica. Uz pažljivo razvijenu i primijenjenu strategiju ulaganja, Slovenija se, sa razliku od drugih post socijalističkih zemalja, vrlo malo oslanjala na strani kapital. Umjesto toga, iskoristila je relativno razvijen samoupravni sistem i kreirala uspješan program vaučerske privatizacije. Iako su plate u Sloveniji danas još uvijek samo 96% nivoa iz 1989. godine, BDP po glavi stanovnika je najbliži projektu EU-25 u istočnoj evropi – 79.1%. Priznanje stabilnosti slovenačke privrede se možda najbolje ogleda u činjenici da je ona jedina centralnoevropska zemlja koja je 2007. godine ušla u Euro zonu.

Autorka je koordinatorka programa u Centru za građansko obrazovanje i polaznica IV generacije Škole evropskih integracija

KAO ŠTO ZAPADNI BALKAN MORA DA ODGOVORI NA MNOŠTVO ZADATAKA
BRISELA, TAKO JE I EU NEŠTO NOVO NAUČILA

Piše: Maja Vujašković

Krajem 80-tih i početkom 90-tih godina projekat Evropska unija dobio je potpuno novu dimenziju. Pad Berlinskog zida, kraj hladnog rata i blokovske podjele svijeta, nametnuo je kontekst u kome je Evropska unija morala preuzeti veću odgovornost za bezbjednost i prosperitet svoga kontinenta, ukratko – ona je morala postati glas koji se čuje. Ove promjene na svjetskoj političkoj sceni, rezultirale su i stvaranjem novih država na teritoriji bivšeg Sovjetskog Saveza. Te države su željele integraciju i ekonomske odnose sa Evropom, a više nijesu bile totalitarni režimi koje je Unija mogla/htjela ignorisati. Organizacija elitnog karaktera, skoro četiri decenije rezervisana uglavnom za bogate zapadne zemlje Europe, dobija novi, krajnje težak zadatak – integrisati u svoje okvire zemlje centralnoistočne Europe. Iskustva stečena u tom procesu uticaće značajno na konačno oblikovanje politike proširenja koja će novi ispit polagati sa narednim krugom zemalja koje kucaju na vrata Unije – sa zemljama zapadnog Balkana. I dok je Unija ulazila u novi proces integracije koji joj je konačno dao pravi sveevropski identitet, zemlje zapadnog Balkana zahvata talas dezintegracije i ratni vihor, oličen u raspadu Jugoslavije i međuetničkim

Balkanske lekcije

sukobima na njenom tlu. Tih krvavih 90-tih godina, ove zemlje doživjele su potpunu međunarodnu izolaciju, krah njihovih demokratskih, ekonomskih i socijalnih sistema i nepovratno izgubile korak sa ostatkom Evrope.

Danas, ove zemlje pokušavaju da nadoknade izgubljeno vrijeme i pridruže se evropskim narodima. Za njih je Evropska unija garancija boljeg i sigurnijeg života, ali na određeni način i neka strana, daleka, moćna sila koja teži da nametne nova pravila igre koja mogu biti bolna. Za neke bolna u smislu gubitka konteksta za "lov u mutnom", a za "obične" građane znači mijenjanje starih navika, prilagodavanje novim standardima i učenje o istim. I svi ti pritisci koji dolaze iz Brisela, novi izrazi koje svakodnevno odašilju javna glasila i za koje znamo da znače da nešto moramo uraditi (ali često nam nije

najjasnije šta to) stvorili su, uprkos ogromnoj podršci evropskim integracijama, jaz i izvjesno nepovjerenje između građana zapadnog Balkana i Unije. Naime, radi se o staranju utiska o Evropljanima drugog reda, kojima se stalno poručuje da nijesu

Zemlje zapadnog Balkana pokušavaju da nadoknade izgubljeno vrijeme i pridruže se evropskim narodima. Za njih Evropska unija je garancija boljeg i sigurnijeg života, ali na određeni način i neka strana, daleka, moćna sila koja teži da nametne nova pravila igre koja mogu biti bolna

dovoljno dobri i da se moraju mijenjati. Zemlje zapadnog Balkana osjećaju da se nalaze na samom rubu svega što je evropsko i bore se za ulazak u klub u kojem ih niko ne

NOVA ORGANIZACIJA RADI NOVE ŠANSE

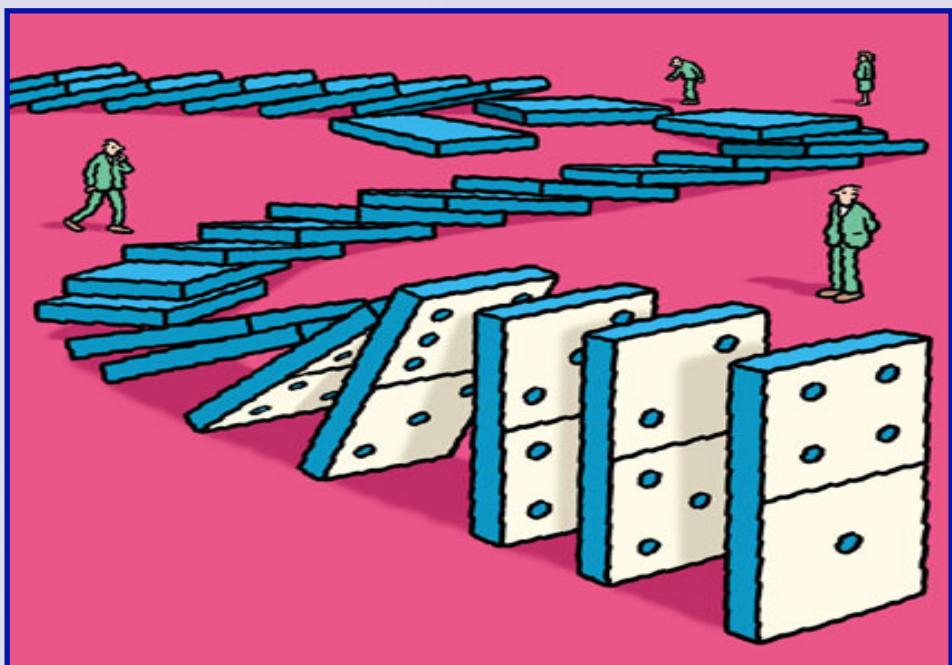
I danas, zemlje zapadnog Balkana utiču indirektno na dešavanja u EU. Iako to nije jedini i najvažniji razlog za institucionalnu reformu Unije, nakon neuspjeha usvajanja Ustava 2005 (koji je djelimično i odbijen zbog mogućnosti novih članica EU), dalje proširenje Unije svakako jeste jedan od izazova koji zahtjeva odgovor (koji je na osnovu postojećih osnivačkih ugovora nemoguće dati jer oni ne predviđaju rješenja za Uniju veću od 27 članica). Dakle, Unija mora biti reformisana, djelimično i zbog pružanja šansi državama regiona da postanu članice.

Sve ovo ukazuje na visok stepen uključenosti Unije u procese na Balkanu. Ona jeste postala faktor koji oblikuje države regiona koje su svoju budućnost vezale za evropske integracije definisanu ih pri tome kao najviše nacionalne interese. S druge strane, dešavanja u regionu dotakla su i Uniju i postala dio njenih razmišljanja, razgovora i spoljнополитичких aktivnosti. Veza je odavno stvorena, treba je samo nadograđivati.

želi. Manipulacija poruka i zahtjeva iz Brisela od strane domaćih političkih aktera katkad čini ovaj jaz još dubljim. Ovaj problem moguće je prevazići transparentnošću donošenja odluka i kvalitetnim komunikacionim strategijama na nivou država koje bi obezbijedile adekvatno informisanje građana o potrebama i koristima reformi i edukovale ih o dešavanjima i načinu funkcionisanja EU.

Međutim, stvarna situacija je drugačija od one gdje se EU doživljava kao sila koja želi da nas mijenja. Iako je EU postala najsnažniji faktor stabilnosti u regionu, a privlačnost njenog članstva glavni motor reformi u balkanskim državama, proces učenja nije išao samo u jednom smjeru. Ova priča je pomalo drugačija od drugih jer govori o tome što su zemlje zapadnog Balkana naučile EU, u kojoj mjeri su uticale na njene politike i doprinijele njenim kapacitetima da reformiše "problematične" društvene sisteme.

Balkanske lekcije bile su naročito značajne u oblasti zajedničke spoljne i bezbjednosne politike. Naime, u vrijeme izbijanja sukoba u bivšoj Jugoslaviji, EU je bila zaokupljena pregovaranjima u vezi sa zaključenjem Ugovora iz Maastrichta, što znači da njena struktura još uvijek nije bila trostubna, tj. nije postojao drugi stub – Zajednička spoljna i bezbjednosna politika. U odgovoru na ovu krizu, EU se oslanjala na SAD i nije imala ni snažan ni jedinstven stav o rješenju, ali nije imala ni kapaciteta da reaguje na katastrofu ovih razmjera. S druge strane, takva situacija je profilisala kod njenih zvaničnika potrebu za izgradnjom jačeg identiteta EU na međunarodnoj sceni, naročito u rješavanju kriza i preuzimanju odgovornosti za situaciju na evropskom kontinentu, te je, po izbijanju sukoba u Bosni i Hercegovini, njen angažman bio mnogo snažniji. Danas, u rješavanju aktuelnog pitanja konačnog statusa Kosova, ona je ravнопravan partner UN, SAD i Rusiji, a biće odgovorna za primjenu konačnog dogovora oko statusa,

Naročito je interesantan zahtjev EU za regionalnom saradnjom, koji je doduše postojao i u odnosu na zemlje centralnoistočne Evrope, ali se na njemu nije ni izbliza toliko insistiralo. Kada se počelo sa ovim regionalnim inicijativama, postojao je otpor i visoki stepen nepovjerenja među dojučerašnjim protivnicima na prvoj liniji fronta. Danas je naprsto zapanjujuće na koliko načina zemlje regiona sarađuju, naročito u oblasti evropskih integracija

kakav god da bude. To znači da su njeni kapaciteti za vojno i civilno rješavanje kriza, kao i za primjenu mira, postali značajno bolji u odnosu na početak 90-tih godina.

Politika proširenja je doživjela kreiranje novih instrumenata definisanih prema potrebama zemalja zapadnog Balkana. Fleksibilnost EU u procesu priprema država za članstvo, u smislu prilagođavanja široko definisanih kriterijuma za članstvo "situaciji na terenu", zablistala je u na balkanskom tlu. Naročito je u tom smislu interesantan zahtjev za regionalnom saradnjom, koji je doduše postojao i u odnosu na zemlje centralnoistočne Evrope, ali se na njemu nije ni izbliza

toliko insistiralo. Kada se počelo sa ovim regionalnim inicijativama, postojao je otpor i visoki stepen nepovjerenja među dojučerašnjim protivnicima na prvoj liniji fronta. Danas je naprsto zapanjujuće na koliko načina zemlje regiona sarađuju, naročito u oblasti evropskih integracija. U oblasti ekonomije, barijere su potpuno prevaziđene, a saradnja je institucionalizovana stvaranjem CEFTE 2006. EU je u ovoj oblasti zaista postigla uspjeh jer je opet uputila zemlje regiona jedne na druge, a to je vrsta saradnje bez koje je integracija ovih zemalja u EU nezamisliva. Pomirenju u regionu doprinosi i njeni insistiranje na teškom pitanju saradnje sa Haškim tribunalom koje individualizuje krivicu za dešavanja na našem tlu, a koje ona obilato koristi u okviru svoje politike uslovljavanja – snažnog instrumenta za generisanje reformi. Evropska komisija je naročito bila uspješna da u iniciranju ovih različitih regionalnih inicijativa balansira različite nivo razvoja zemalja u regionu i njihove specifične potrebe.

Autorka završava postdiplomske evropske studije na Fakultetu političkih nauka u Beogradu i saradnica je CGO-a. Pohađala je III generaciju Škole evropskih integracija

ZAŠTO SE PRIPREMA STUDIJA IZVODLJIVOSTI OSNIVANJA EKOLOŠKOG REVOLVING FONDA

Piše: Emil Kriještorac

Treba li Crnoj Gori Ekološki revolving fond? Koji bi mu bili ciljevi, odnosno razlozi za osnivanje? Kakva bi bila njegova politika, organizacija, finansijski parametri? Odgovore na ova pitanja svakako će dati Studija izvodljivosti na kojoj radi grupa autora, a koja je u završnoj fazi. Cijeli projekat finansira Američka agencija za trgovinu i razvoj (USTDA).

Ekološki revolving fond je zamišljen kao nezavisna institucija čiji je osnovni cilj stvaranje sveobuhvatnog i fleksibilnog finansijskog instrumenta za realizaciju državne politike u oblasti ekologije i koji bi se za početak fokusirao na sektor vodosnabdijevanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda i odlaganje čvrstog komunalnog otpada. Takav Fond bi potencijalno igrao suštinsku ulogu u finansiranju neophodnih investicija na opštinskem nivou, a sve u cilju ispunjavanja ekoloških standarda definisanih na nacionalnom nivou, uključujući, razumije se, i međunarodne ekološke standarde, posebno standarde EU.

Slične fondove imaju gotovo sve zemlje koje su prošle ili još prolaze tranzicioni period, kao što su

Donacije i krediti za čistiju okolinu

Slovenija, Rumunija, Poljska, Jermenija, Litvanija, Latvija, češka, itd. Ovo je razumljivo jer nijesu bile sposobne da ulažu "budžetski" novac u zahtjevne ekološke projekte.

Prema zamisli autora, kao i naručioca ovog posla (Ministarstva za turizam i zaštitu životne sredine), prvenstveni zadatak Fonda bi bio da obezbijedi kombinaciju donacija i kredita, obzirom na trenutno finansijsko i administrativno stanje većine budućih potencijalnih korisnika Fonda koji nijesu spremni da u početku uzimaju samo zajmove. Stoga je preliminarni dizajn Fonda koncipiran tako da podržava grantove, direktne kredite i njihovu kombinaciju. Donacije bi se koristile za podsticaj korisnika da unaprijede svoju ad-

ministrativnu i finansijsku efikasnost koja vodi većoj kreditnoj sposobnosti i boljem pružanju usluga.

Zamišljeno je da Fond bude organizovan tako da njegovo poslovanje vode profesionalni kadrovi pod rukovodstvom Odbora direktora. Osnivanje odbora bi bilo regulisano zakonom, a njegove članove bi imenovala Vlada

Prema riječima Nataše Obadović, rukovoditeljke projekta, finansijski koncept Fonda kojem "nije svrha sticanje profita" predviđa da se za kapitalizaciju Fonda koriste sredstva iz više izvora, kao što su transferi iz državnog budžeta (npr. uslovne dotacije), sredstva od priva-

KREDITORI OPRAŠTAJU DUGOVE AKO SE ULAŽU U EKO PROJEKTE

Fond će posebno biti interesantan za Crnu Goru, ako imamo u vidu da je među kreditorima (kako kod Pariskog i Londonskog kluba, tako i kod ostalih međunarodnih finansijskih organizacija), aktuelan trend "zamjena duga za sredstva u korist životne sredine". Šta to znači? Pojedini kreditori su rasporeženi da za određeni iznos umanje dug Crnoj Gori uz obavezu da se taj iznos sredstava uloži u eko projekte, ali uz kontrolu i evaluaciju takvih investicija. Naravno, realizacija takve želje države koja je dužnik, podrazumijeva niz uslova, a konkretno sljedeće: da zadužena zemlja donese političku odluku, te da uputi zahtjev za oprštanje duga, da kreditor ima "interes" da izvrši konverziju duga, da postoji dovoljan kapacitet na lokalnom nivou kod zemlje dužnika da se nadzire i efikasno sprovodi mehanizam upravljanja sredstvima u okviru ovakvih aranžmana.

Razumije se, osnovna stvar za donatora kod "zamjena duga za sredstva u korist životne sredine" je da cijelokupno poslovanje bude otvoreno i transparentno te da se namjenski koriste sredstva. Međutim, praksa u svijetu je i da takva sredstva budu "dopunska", pored postojećih budžetskih sredstava koju zemlja recipijent opredjeljuje za zaštitu životne sredine. Dakle, da se ne radi samo o zamjeni za ta sredstva.

tizacije, ekološke takse, godišnje državne obveznice, "konverzija duga", bilateralni i multilateralni grantovi donatora, krediti međunarodnih finansijskih institucija, kao i sredstva fondacija. Ona dodaje da bi se u prihode Fonda moglo uključiti i naknade za ispuštanje otpadnih voda u površinske vodene tokove – naknade za zagađivanje voda, naknade za odlaganje otpada, kazne za ispuštanje otpadnih voda, kazne za odlaganje otpada, doprinosi domaćih i stranih pravnih lica, itd. Fond će, razumije se, ostvarivati prihode i od otplate kredita – glavnice i kamata, iz finansijskog poslovanja i ostvarene kamate na bankarske depozite.

Osnivanje Fonda bi se regulisalo posebnim zakonom ili "odgovarajućim zakonskim aktima" usvojenim od strane Skupštine RCG. Zakon i podzakonski akti moraju jasno definisati institucionalnu organizaciju Fonda, ovlašćenja koje se odnose na poslovanje Fonda, proceduru za imenovanje Odbora i njegova ovlašćenja, kapitalizaciju Fonda, državne kriterijume ili principe na osnovu kojih će Fond koncipirati svoje programe i vršiti izbor projekata, kao i uspostaviti standarde i zahtjeve za transparentnost poslovanja i odgovornost Fonda prema građanima Crne Gore.

"Vlada RCG i lokalne samouprave su prepoznale suštinski izazov koji se odnosi na finansiranje opštinske ekološke infrastrukture i usluga kako bi se ispunili standardi koji su definisani zakonima u usvojenom politikom Crne Gore i Evropske unije. Osnovni razlog za osnivanje Crnogorskog ekološkog revolving fonda je namjera da se uspostavi stalni izvor finansiranja opštinske ekološke infrastrukture kroz program dodjele revolving kredita, a po potrebi dopunjениm i donacijama. Vlada će posredstvom Fonda nastojati da stimuliše defin-

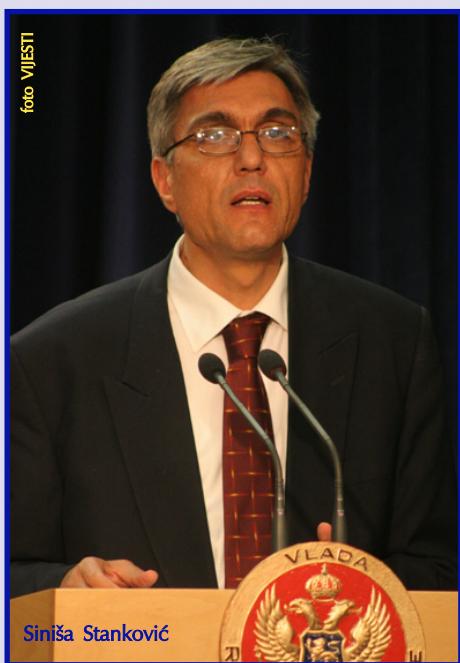

foto VJESTI

Revolving fondovi u drugim djelovima svijeta (u preko 40 zemalja u razvoju) su pokazali da postojanje stabilnih finansijskih sredstava za relevantne projekte podstiče opštine da se angažuju na njihovoj izradi

isanje prioriteta i koordinaciju finansiranja ekološke infrastrukture, posebno poštujući nacionalne planove i ekološke prioritete. U početku bi se finansirali investicioni projekti iz sektora vodosнabdijevanja, odvoђenja i tretmana otpadnih voda", kaže **Siniša Stanković**, pomoćnik ministra za turizam i zaštitu životne sredine.

Stanković naglašava da će Fond poslužiti smanjenju "...fragmentacije investicionog kapitala koji se ostvaruje od strane donatora i međunarodnih finansijskih institucija..." na taj način što će se sredstva usmjeravati preko ovog jedinstvenog finansijskog tijela.

"Vlada želi da unaprijedi upravljanje javnim dugom i evidenciju o zaduživanju koristeći Fond i za ostvarivanje bolje finansijske discipline u zaduživanju i odgovornijem fiskalnom ponašanju opština i njihovih vodovodnih i kanalizacionih

preduzeća" ističe se u dokumentima radne grupe na koje je dalo saglasnost i Ministarstvo finansija.

Revolving fondovi u drugim djelovima svijeta (u preko 40 zemalja u razvoju) su pokazali da postojanje stabilnih finansijskih sredstava za relevantne projekte podstiče opštine da se angažuju na njihovoj izradi. Kvalitetan i transparentan proces planiranja, kao i jasni kriterijumi za finansiranje projekata, mogu pomoći da se dostignu ciljevi nacionalnog održivog razvoja i zaštite životne sredine na način koji je u punoj saglasnosti sa EU standardima i direktivama.

Zamišljeno je da Fond bude organizovan tako da njegovo poslovanje vode profesionalni kadrovi pod rukovodstvom Odbora direktora. Osnivanje odbora bi bilo regulisano zakonom, a njegove članove bi imenovala Vlada RCG. Na taj način će se uspostaviti sistem upravljanja radom izvršnog direktora i službenika Fonda. Uspostavljanjem ovakve organizacije bi se obezbijedilo poštovanje zakona na osnovu kojeg je Fond osnovan, nacionalne politike, investicionih prioriteta, kao i očekivana radna efikasnost Fonda. Većina članova Odbora bi trebala biti birana iz organa koji su najneposrednije zainteresovani za poslovanje ERF, uz nekoliko predstavnika opština. Među članovima Odbora koji nemaju pravo glasa predviđeno je da budu i predstavnici donatorskih organizacija – stoji u dijelu Studije izvodljivosti koja će se u septembru ove godine naći pred Vladom RCG. Takođe, u dokumentima se navodi da će "...Fond pratiti tehničku i finansijsku implementaciju projekata...", što će se regulisati posebnim propisima koji regulišu poslovanje Fonda".

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcijer Narodne stranke

Piše: Tanja Stanišić

Razmišljajući o Evropi i onome začim žudim, moje misli su išle u dva pravca. Najprije sam počela da se sjećam – mislila sam o svojim studentskim danima i putovanjima. Uvijek ista streljana do posljednjeg trena – da li će dobiti vizu? Obično se na kraju to i dogodi uz puno muke, i dobije se viza od šalterskog službenika u ambasadi koji često liječi svoje kompleksne trenirajući strogoću. Sjećam se i studijskih boravaka na međunarodnim programima. Tada je cijela grupa mojih vršnjaka išla jednom maršutom, a ja drugom – jer nije sam imala odgovarajuće vize. Da ne pominjem osjećaj inferiornosti kada ostali počnu da pričaju o brojnim divotama i dogodovštinama sa raznih krajeva Europe o kojima sam znala samo iz knjiga. Pri tome, moji vršnjaci su tečno, bez problema, govorili nekoliko stranih jezika: francuski, italijanski, španski, njemački. Engleski ne pominjem, jer je to jezik za koji se podrazumijeva da ga mladi ljudi znaju. Moji vršnjaci su uglavnom i bili u tim zemljama, tamo pohađali kurseve ili ljetnje škole, sklopili prijateljstva, doživjeli neke lijepе stvari koje ih cijeli život vežu za tu zemlju i kulturu.

Zašto želim da budem građanka Evrope?

Nikako se ne slažem sa filozofijom onih ljudi koji ostavljaju istraživanje svijeta za treće doba pripremajući se za put oko svijeta tek prvih godina penzije. Dok je čovjek mlad, spremjan je da se mijenja i da mijenja svijet oko sebe, ima energiju, volju, želju i upravo svaki dodir sa vanjskim svijetom, svijetom koji još uvijek ne poznaje, čini ga bogatijim i vještijim da lakše prepozna laž od istine, da ne vjeruje olakso lokalnim zabludama, da

Kako smo tako blizu, a opet užasno daleko od Evrope. Nekoliko svjetlosnih godina, po mom skromnom mišljenju. Osnovni problem koji imamo (i čije rješavanje iziskuje vrijeme) jeste nepostojanje građanske kulture i građanske države, odnosno nepovjerenje (sa debelim razlogom) u državne institucije

neprestano dobijajući od drugih ponešto lakše dođe do svog cilja – pronalaska istinskog sebe. Kao kad skulptor svakim udarcem čekića i dlijeta oblikuje sirov kamen, tako i svaki kontakt sa nečim novim i drugaćijim oblikuje zelenog čovjeka. I tako se brzo upijaju najbolje stvari od baš te raznolikosti, različitosti ljudi, pogleda na svijet, sklonosti, navika, vjerovanja. Šire se vidici, pa odjednom čovjek ima osjećaj kao da se popeo na neko novo, više brdo: vidi više, razumije bolje, shvata da može i drugačije. To je dobitna kombinacija za sve – za pojedinca, za zajednicu u kojoj živi i radi prosvjetljen i naoštren sopstvenim znanjem i iskustvima, i za

čovječanstvo u cjelini. O, kako je važno biti u mogućnosti jednostavno dobiti vizu i dovesti jeftine aviokompanije u Crnu Goru!

Sa druge strane, razmišljala sam i o sadašnjem vremenu i životu u Crnoj Gori. Ponovo sam uz gorčinu zaključila kako smo tako blizu, a opet užasno daleko od Evrope. Nekoliko svjetlosnih godina, po mom skromnom mišljenju. Osnovni problem koji imamo (i čije rješavanje iziskuje vrijeme) jeste nepostojanje građanske kulture i građanske države, odnosno nepovjerenje (sa debelim razlogom) u državne institucije. Da bih bolje pojasnila o čemu govorim, navešću jedan primjer: prije nekoliko dana bila sam očeviđac saobraćajne nezgode. Vozač je udario djevojčicu od desetak godina koja je pretrčavala ulicu. Srećom, udar nije imao težih posljedica i iako je djevojčica poletjela nekoliko metara, ipak se digla na noge. Ono što me zaprapstilo jeste sljedeće: prvo – vozač koji je najprije pogledao da li mu je udubljena hauba, pa onda koliko je dijete povrijedeno; njegova supruga, koja se (još držeći sopstveno dijete u krilu) nije ni udostojila da izade iz kola i pogleda djevojčicu; treće, njihov komentar "Dobro je tebi, idi kući". Nad sljedećim sam se zaista duboko zamislila (i opet razočarala, iako sam imala sličnih iskustava i ranije) – reakcija prisutnih prolaznika – oni su samo nijemo, skoro nezainteresovano posmatrali šta se događa nastojeći da što smjernije vode svoju brigu (napomena: namjerno izostavljam sebe iz priče i fokusiram se na svoje sugrađane i

sugađanke). Da li je neko priskočio djevojčici u pomoć ili pozvao hitnu pomoć? Da li je neko obavijestio policiju? Da li je neko pomogao djevojčici da stigne svojoj kući? Ne, ne, ne i ne! E, to je nešto što će me vjerovatno do kraja života iznenaditi. Koliko god da shvatam i potrebu da se ljudi nekom ne zamjere i da gledaju svoja posla, ne razumjem kako neko skamenjen može da gleda dijete kome treba pomoć. A onda sam se prisjetila otkud takva reakcija: strah. Zašto? Prvo – kad se nešto prijavi policiji, to ne znači da će se ona time i pozabaviti. Drugo – ako se i pozabavi, to je jedno veliko potrošeno vrijeme i energija na uzimanje iskaza, ispitivanje, i eventualno, ako se osumnjičeni ikada uhvati, svjedočenje na sudu. Treće – u međuvremenu ukoliko se desi da je osumnjičeni osoba sklona nasilju, psihički ne baš uravnotežena, ne daj Bože zavisnik od alkohola ili nečeg težeg, a pri tome zna ko treba da svjedoči protiv njega ili nije (što ovdje barem nije problem saznati), e, onda se baš i ne treba puno

Iako rizikujem da zvučim previše optimistično, da ne kažem naivno, voljela bih da doživim dan da se u svojoj Crnoj Gori osjećam slobodno i sigurno, da vjerujem da je pravdu moguće dobiti na sudu, da vjerujem da policija može i hoće da zaštiti građanke i građane, a da nasilničci i sijači straha konačno izgube povlašćenu poziciju

pouzdati u policiju da će zaštiti svjedoka, bez obzira o kojoj vrsti maltretiranja da govorimo. Vjerovatno to objašnjava dobar dio onog "gledanja svog posla".

Zato bih voljela da budem građanka Evrope u sljedećem smislu – da budem građanka građanske Crne Gore koja će biti dio EU. Iako rizikujem da zvučim previše optimistično, da ne kažem naivno, voljela bih da doživim dan da se u svojoj Crnoj Gori osjećam slobodno i sigurno, da vjerujem da je pravdu moguće dobiti na sudu, da vjerujem da policija može i hoće da zaštiti građanke i građane, a da

nasilničci i sijači straha konačno izgube povlašćenu poziciju. E, to je "građanstina" kakvu priželjkujem, umjesto malograđanstine kakvu primjećujem.

Dakle, "na evropskom putu Crne Gore" lakši dio posla je staviti potpis na neki ugovor. Mnogo teže je iz korijena promijeniti institucije i njihovo ponašanje, kulturu, običaje, praksu (pogledajmo bezazleni Zakon o pušenju koji je donešen u skladu sa svim evropskim pravilima, a tako lijepo primijenjen – nigdje, a da ne govorimo o krupnijim stvarima). Koliku god imali podršku EU, ipak je to promjena koja mora doći iznutra i koja iziskuje vrijeme. Stoga se meni ne žuri u priključenje Evropi na papiru, nijesam formalista. Prije bih da se suštinski približimo po demokratskim tekovinama, da koristimo stručnu pomoć i fondove Evrope koje bismo za to vrijeme dobijali, nego da zeleni odemo u EU i budemo posljednji među jednakima.

Autorka je polaznica V generacije Škole evropskih integracija

Pakt koji je izmijenio lice jugoistočne Evrope

U februaru 2008. godine, okončava se mandat Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu, a njegovo mjesto zauzeće Regionalni savjet za saradnju. Pakt je osam godina predstavljao pomoć regionu u stabilizaciji i razvoju.

Piše: Nataša Radić

Pakt stabilnosti za jugoistočnu Evropu je prvobitno nastao kao sveobuhvatna strategija sprječavanja sukoba koju je međunarodna zajednica pokrenula krajem 90-ih godina. Glavni cilj inicijative, koja je objelodanljena u Sarajevu krajem 1999. godine, nije se pretjerano razlikoval od prethodnih ideja sprječavanja sukoba u regionu, ali je Pakt stabilnosti nudio obećavajuću novu dimenziju – ekonomski razvoj i regionalnu saradnju.

Premisa Pakta bila je jednostavna. Zemlje jugoistočne Evrope (JIE) predlagale su projekte koje su smatrале vitalnim kako na domaćem, tako i na regionalnom planu. Podnosile su projektu dokumentaciju i privremenim budžetom administraciji Pakta stabilnosti. Administracija je zatim pronalazila donatore – pojedinačne zemlje, fondove ili međunarodne organizacije – voljne da finansiraju konkretnе projekte.

Poslije osam godina bliske regionalne saradnje, jugoistočna Evropa spremna je za novog "posrednika" između njenih zemalja i međunarodne zajednice. Nova inicijativa – Regionalni savjet za saradnju (Regional Cooperation Council – RCC), preuzeće dužnosti Pakta i biće potpuno samostalan u doноšenju odluka. Savjet će saradivati sa evropskim institucijama na ravnoj nozi. Predaja mandata Pakta stabilnosti je zakazana za februar 2008. godine.

Slobodna trgovina u regionu

Pakt je tokom godina trpio kritike svojih regionalnih učesnika, pa je krenuo da se mijenja. Neki su smatrali da je Pakt više zainteresovan za prioritete koji stižu iz Brisela nego za ispunjavanje regionalnih potreba. Pod RCC, konkretni regionalni interesi trebalo bi da budu odlučnije predstavljeni.

Sa zasjedanja Pakta stabilnosti

Jedna od glavnih inicijativa Pakta je bila da ohrabri svaku zemlju da potpiše bilateralne ugovore o slobodnoj trgovini sa drugim učesnicima što bi olakšavalo ekonomsku saradnju. Međutim, Zona slobodne trgovine JIE je naišla na otpor mnogih zemalja.

Politički protivnici inicijative u Hrvatskoj tvrdili su da tim ugovorima zapadna Evropa želi da obnovi ekonomske veze koje su postojale u bivšoj Jugoslaviji, te da bi poslije ekonomske integracije uslijedila i politička. Administracija Pakta je takve tvrdnje odbacila i naglasila da projekti koje Pakt podržava treba da pojačaju saradnju, a ne da nameću neželjenu integraciju.

Uprkos protivljenju, pod okriljem Radne grupe Pakta Stabilnosti, zemlje su finalizovale 27 bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini, od kojih je većina na snazi. To stvara regionalno tržište od 55 miliona stanovnika, podstiče trgovinu i značajno popravlja izglede za privlačenje investicija, a samim tim i ukupni ekonomski rast. Vlade zemalja JIE takođe su se dogovorile o stvaranju regionalnog tržišta energije koje bi bilo vremenom bilo integrisano sa internim energetskim tržištem EU.

Istovremeno, Pakt stabilnosti je, preko svoje mreže donatorskih organizacija, podržao veliki broj konkretnih i ciljnih projekata za poboljšanje infrastrukture, zdravstvene i socijalne zaštite, transporta i obrazovanja. Mnogi politički analitičari smatraju da je to najveće dostignuće Pakta.

Prihvatanje, od zemlje do zemlje

"Zemlje JIE počele su da sarađuju. Do prije samo nekoliko godina, bio je nezamisliv tako visok stepen saradnje", rekao je koordinator Pakta stabilnosti Erhard Busek na regionalnom sastanku u maju, na kome je predstavljena nova budućnost Pakta.

Od samog početka, Makedonija je smatrala Pakt stabilnosti kao jedini proces kroz koji se može graditi saradnja u JIE. Ta zemlja je primijenila konkretne koristi koje je Pakt nudio. Od finansiranja projekata do izgradnje puteva, povećanja zaštite

okoline, uspostavljanja lokalne samouprave i modernizacije mreže vodosnabdevanja – sve je to omogućeno Makedoniji. Novi Zakon o radio – difuziji usvojen je uz pomoć Nacionalne grupe za medije Pakta stabilnosti. Međutim, dva najveća projekta – završetak Koridora 10 (koji je dio autoputa između Demir Kapije i đevđelije) i Koridora 8, još nijesu započeti.

Mnoge zemlje regiona dobile su sredstva za projekte izgradnje puteva

Najnovija nezavisna članica Pakta – Crna Gora – takođe je imala koristi od programa regionalne saradnje. "Kroz razne projekte Pakta stabilnosti, Crna Gora je dobila značajnu podršku, između ostalog i tehničku pomoć i znanje u raznim domenima investicija, ljudskim pravima, pravosuđu i unutrašnjim poslovima", rekao je bivši predstavnik Crne Gore u Paktu stabilnosti Vesko Šuković. Saradnja sa Patkom je uvek bila kompatibilna sa procesima integracije te zemlje sa EU, dodao je on. Crna Gora planira da preduzme slične proaktivne korake u RCC, posebno akcije u oblasti borbe protiv regionalnog i prekograničnog kriminala.

U Srbiji, prethodna Vlada Vojislava Koštunice nije dočekala Pakt raširenih ruku. Međutim, pošto su evroatlantske aspiracije te zemlje ponovo u zamahu, nova Vlada odlučila je da je regionalna saradnja važan korak u procesu pridruživanja EU. Vlasti u Beogradu su bile razočarane što njihov kandidat za generalnog sekretara RCC Goran Svilanović nije dobio potrebnu podršku.

U Bosni i Hercegovini (BiH), Pakt je dočekan sa skepsom, iako je nastao upravo u Sarajevu 1999. godine i

pored toga što je sedište sekretarijata Inicijative za pripremljenost i sprječavanje katastrofa (Disaster Preparedness and Prevention Initiative – DPPI) Pakta u glavnom gradu BiH. Cilj je razmatranje tekućih aktivnosti i otkrivanje neispunjene potreba radi povećanja efikasnosti nacionalnog sistema za reagovanje u slučaju katastrofa i podrške okviru za regionalnu saradnju. Svejedno, mnogi u BiH smatraju da nijesu imali koristi od te inicijative.

Pakt stabilnosti je tokom godina izgubio politički značaj. Zemlje učesnice – Albanija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Srbija i Makedonija – su do bile značajnu finansijsku pomoć za svoje projekte i tako promijenile suštinu Pakta – od političke u ekonomsku inicijativu. U proteklih osam godina, Pakt je uspio da zemlje u regionu obezbijedi gotovo 20 milijardi eura.

Nova inicijativa – regionalna odgovornost

Od svog formiranja prije osam godina, Pakt stabilnosti je bio ravnoteža između međunarodne zajednice i zemalja regiona. Sada će regionalna dimenzija preuzeti primat.

Hido Biščević

Ovoga puta, to je revolucionarni zaokret – prema Busekovim rečima – zato što su do sada, "...regionalne aktivnosti bile uglavnom projektovane, predlagane i promovisane od strane Pakta stabilnosti, pod vođstvom međunarodne zajednice. Novi aranžman predviđa promjenu paradigme regionalne saradnje i promjeniče način interakcije između zemalja JIE".

Sjedište RSS biće u Sarajevu, zbog čega se vlasti u BiH posebno raduju i očekuju mnogo snažnije diplomatske aktivnosti zbog prisustva RSS i nameravaju da Sarajevo nazovu "malim Briselom" regiona.

Prvi generalni sekretar nove inicijative biće hrvatski diplomat Hido Biščević, koga su na majsкоj konferenciji u Zagrebu izabrali regionalni šefovi diplomatičke predaje. Zvanična predaja mandata sastojiće se iz dva dijela: otvaranje regionalnog sjedišta, njegova infrastrukture i racionalizacija i uključivanje svih radnih grupa i inicijativa koje trenutno djeluju u okviru Pakta stabilnosti u novi regionalni okvir.

"Na vama je da na najbolji način iskoristite taj novi instrument. Međunarodne podrške će i dalje biti, ali na vašim je zemljama da ispunite RSS životom, učinite ga uspješnim i time pokažete da je JIE danas drugačiji region od onog devedesetih godina. RSS će biti efikasan samo ako bude imao podršku svih članica i ako sve članice rade zajedno na ostvarenju zajedničkog cilja – snažne i održive regionalne saradnje kao potpore EU i evroatlantskim integracijama", rekao je Busek u maju.

Uspostavljanjem RSS – koji će finansirati Evropska komisija – članice sada moraju da pokažu da su spremne i voljne sa sarađuju, bez učešća međunarodne zajednice. Savjet će povezivati zemlje regiona i šиру međunarodnu donatorsku zajednicu.

Do februara, Biščević i Busek radiće zajedno na tome da se postignuća Pakta stabilnosti očuvaju i da prelaz u novi okvir prođe bez ikakvih teškoća.

Pakt stabilnosti je bio koncipiran kao okvir koji će ubrzati proces stabilizacije u regionu i punu integraciju zemalja učesnica u evropske strukture. Iako se mandat Pakta polako završava, pomoć i savjeti koje je pružio regionu pomažući mu da se razvija i prosperira predstavljaju neosporan uspjeh.

Tekst je prenešen iz Southeast European Times.

PREDSTAVLJAMO MEĐUNARODNE INSTITUCIJE

Sjedište NATO-a u Briselu

Organizacija Sjevernoatlantskog sporazuma naziva se još i Sjevernoatlantski savez koji je poznatiji po skraćenici NATO (od engleskog naziva North Atlantic Treaty Organization, francuski Organisation du Traité de l'Atlantique Nord – OTAN). To je međunarodna organizacija vojno-političke prirode, a osnovana je 1949. godine potpisivanjem Sjevernoatlantskog sporazuma od strane dvanaest država tadašnjeg zapadnog bloka. Države osnivači su: Belgija, Kanada, Danska, Francuska, Island, Italija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Portugal, Velika Britanija i SAD.

Pravni temelj Saveza nalazi se unutar članka 51 Povelje Ujedinjenih Naroda kojim se potvrđuje neotudivo pravo svake države na samostalnu ili zajedničku odbranu. Kao što je navedeno u preambuli Povelje, cilj Saveza je "...unaprjeđenje mirovnih i prijateljskih odnosa na cijelom sjevernoatlantskom području". U vrijeme potpisivanja Sporazuma, cilj NATO-a je bila odbrana svojih članica od potencijalne prijetnje koja je proizlazila iz politike i rastućeg vojnog kapaciteta bivšeg Sovjetskog Saveza i potencijalnih opasnosti širenja hladnog rata.

Primarni cilj NATO-a je očuvanje mira i sigurnosti svih svojih članica putem političkih i vojnih sredstava i u skladu je s načelima Povelje Ujedinjenih Naroda. Od svog začetka, Savez je radio na uspostavljanju pravednog i trajnog poretka u Evropi koji je okrenut

NATO

miru i zasnovan na opštim vrijednostima demokratije, ljudskih prava i vladavine zakona. Ovaj središnji cilj Saveza dobio je novo značenje nakon okončanja hladnog rata, jer je, po prvi put u poslijeratnoj evropskoj istoriji, njegovo ostvarenje postalo moguće.

Osnovno načelo djelovanja Saveza je zajednička obaveza suverenih država na međusobnu saradnju, a Savez je utemeljen na činjenici da je sigurnost jedne države članice neodvojiva od sigurnosti ostalih. Solidarnost unutar Saveza je jako bitna i ona podrazumejava da se nijedna država članica neće morati osloniti samo na svoje snage u rješavanju osnovnih sigurnosnih problema. Savez omogućava svim državama članicama da zajedničkim naporima ostvare svoje sigurnosne ciljeve bez uskraćivanja prava na suverenost u odbrani svoje zemlje. Ukratko, Savez je udruženje slobodnih država ujedinjenih u svojoj odlučnosti da sačuvaju vlastitu sigurnost putem uzajamnih obaveza i stabilnih odnosa sa drugim državama.

NATO utjelovljuje transatlantsku vezu kojom je sigurnost Sjeverne Amerike trajno vezana za sigurnost Evrope. Rezultat toga je osjećaj zajedničke i jednakе sigurnosti među svim državama članicama bez obzira na njihove državne i vojne kapacitete, a to doprinosi opštoj stabilnosti u Evropi. Time se stvaraju uslovi za povećanje nivoa saradnje država članica Saveza među sobom kao i sa drugim zemljama. To je temelj na kojem se razvijaju nove strukture za sigurnosnu saradnju s ciljem izgradnje nepodijeljene i slobodne Evrope. Nakon osnivanja od strane dvanaest država 1949. godine, Sjevernoatlantskom sporazumu prisupilo je još četrnaest država i to u pet krugova proširenja. Danas NATO broji 26 država članica, a sjedište organizacije nalazi se u Briselu.

priredila: Selma RAĐO

NEVLADINE ORGANIZACIJE
U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKA MREŽA AKCIJE ZA KLIMU (CAN EUROPE)

CAN Europe je mreža evropskih organizacija koje se bave pitanjima klimatskih promjena i energije. CAN povezuje preko 100 članica u 25 država Evrope.

Vizija CAN-a je svijet koji se aktivno bori za sprečavanje daljeg ugrožavanje klime i životne sredine kroz promociju ravnopravnosti i socijalne pravde među narodima, promociju koncepta održivog razvoja i zaštite globalne životne sredine.

Misija CAN-a je podrška i osnaživanje organizacija civilnog sektora koje se bave ekologijom da utiču na proces donošenja odluka u Evropskim institucijama, kao i razvoj efektivne globalne strategije za redukciju emisije štetnih gasova i njeno poštovanje i sprovođenje na međunarodnom, nacionalnom i lokalnom nivou.

CAN je i vrsta foruma na kojem NVO-i mogu razmjeniti mišljenja i ideje o strategiji borbe na ublažavanju i sprečavanju klimatskih promjena i njihovih posljedica. CAN istovremeno radi i na obezbjeđivanju uslova za povezivanje i zajedničko djelovanje svojih članica.

Djelovanje CAN-a odnosi se na sve aspekte politika Eu koje se tiču klimatskih promjena. To uključuje i Evropski program klimatskih promjena, promociju korišćenja obnovljivih izvora energija, ratifikaciju Kjoto protokola u Eu, liberalizaciju energetskog tržišta i pitanje pronalaženja i korišćenja izvora tzv. zelene energije i sl.

Članstvo u Mreži je otvoreno za sve NVO-e koji djeluju na području Evropske unije a čiji je interes promocija održivog razvoja i aktivnosti u pravcu rješavanja pitanja klimatskih promjena.

Više informacija o CAN-u može se naći na sajtu organizacije:
www.climnet.org

Pripremio: Petar ĐUKANOVIĆ

U ORGANIZACIJI EVROPSKOG POKRETA U CRNOJ GORI

Novi treninzi za državne činovnike

Evropski pokret u Crnoj Gori, u saradnji sa Evropskim institutom za javnu administraciju iz Luksemburga i Upravom za kadrove Republike Crne Gore je nastavio sa realizacijom projekta izgradnje vertikalnih i horizontalnih kapaciteta administracije Vlade Republike Crne Gore. Ovaj projekat je započet u toku aprila 2007, a u toku 18. i 19. juna 2007 održan je i drugi specijalizovani seminar za predstavnike različitih ministarstava i drugih vladinih institucija. Ovom prilikom renomirani predavači EIPA-e (Antena Luksemburg), Dr **Diego Ramirez Cardenas**, Lucia Bozinova i Jose Castillo su polaznike seminara upoznali detaljnije sa različitim oblastima prava Evropske unije, kao i sa iskustvima organizovanja i rada timova za pridruživanje u zemljama koje su nedavno postale članice EU. Tako su teme koje su specijalno prilagođene potrebama crnogorske javne administracije obuhvatale prihvatanje kriterijuma za pristupanje, efekte prava Evropskih zajednica u nacionalnim pravnim sistemima, metode i praktična sredstva za prilagodjavanje Evropskog prava domaćim pravnim sistemima, ulogu nacionalne administracije u procesu prilagodjavanja prava, kao i razvoj potrebnе administrativne strukture za uspješnu nacionalnu koordinaciju proces pridruživanja i prilagodjavanja prava Evropske Unije.

Ovaj projekat se realizuje uz podršku Vlade Luksemburga i biće nastavljen u oktobru 2007, kada će biti organizovana i

ostala dva specijalistička seminara za članove Koordinacionog tima za evropske integracije u Vladi Republike Crne Gore. Zahvaljujući dosadašnjoj uspješnoj saradnji partnera u ovom projektu, očekuje se nastavak i intenziviranje projektnih aktivnosti na izgradnji administrativnih kapaciteta Vlade Republike Crne Gore i u 2008. godini.

EPuCG je počeo i program obuke za predstavnike lokalnih samouprava Podgorice, Danilovgrada i Kolašina. U okviru ovog projekta, "Unaprijedjivanje kapaciteta lokalne samouprave u oblasti pripreme i realizacije projekata vezanih za fondove EU", koji je podržan od strane Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu, timovi lokalnih službenika iz pomenute tri opštine će imati priliku da dobiju nova znanja o institucijama, pravu, ekonomiji i fondovima Evropske Unije, kao i da od domaćih i stranih stručnjaka dobiju praktična znanja o pisanju projekata koji se finansiraju iz fondova Evropske Unije (CARDS, IPA...), kao i o njihovoj implementaciji i izvještavanju u vezi sa takvim projektima.

USPOSTAVLJANJE NOVIH SERVISA

Projekat za pomoć starima

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) uz podršku Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR) realizuje projekat pod nazivom Podrška učešću civilnog društva u razvoju novog sistema socijalne zaštite starih lica u Crnoj Gori.

Ciljevi ovog projekta su postizanje višeg stepena socijalne zaštite za stara lica u Republici Crnoj Gori i unapredjenje sistema usluga socijalne zaštite starih lica u kome nevladine organizacije imaju jednake mogućnosti za izvođenje i finansiranje servisa.

Partneri i saradnici u ovom projektu su Gerontološko društvo Crne Gore, Asocijacija socijalnih institucija Slovenije, Ministarstvo

zdravlja, rada i socijalnog staranja, Savez udruženja penzionera Crne Gore i Zajednica opština.

Glavne aktivnosti projekta su reorganizacija Gerontološkog društva Crne Gore u skladu sa savremenom i efikasnom organizacijom, osnivanje Savjeta projekta i radne grupe za rad na izradi Nacrta Strategije socijalne zaštite starih osoba, istraživanje institucionalnih kapaciteta pružalaca servisa socijalne zaštite za stare osobe, istraživanje potreba korisnika i servisa socijalne zaštite i analiza postojećeg sistema, kreiranje baze podataka o organizacijama i institucijama koje pružaju servise socijalne zaštite stariim osobama.

Putujemo u Evropu 2007

Evropski pokret u Crnoj Gori i Mladi Evropski federalisti (JEF Crna Gora) u saradnji sa Bosh fondacijom i Fondom Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori je tokom juna, od 1. do 20. juna, imao konkurs pod nazivom "Putujemo u Evropu" za studente završnih godina i apsolvente fakulteta univerziteta u Crnoj Gori.

Cilj ovog projekta je da se omogući da 20 najboljih studenata univerziteta u Crnoj Gori ljetu 2007. provede kao većina njihovih vršnjaka iz Evrope, putujući po Evropi, upoznavajući evropske gradove i narode. Pobjednici na konkursu dobijaju besplatne Interrail karte i multi Shengen vize (30 dana), VISA karticu sa džeparcem, studentske kartice EURO 26 i ISIC, za ljetu 2007.godine, za putovanje po Evropi prema sopstvenom izboru.

Prijave su mogli podnijeti studenti završnih godina fakulteta i apsolventi sa prosječnom ocjenom 8,5 i iznad, sa znanjem stranog jezika (engleski, njemački, francuski, španski ili italijanski) do 26 godina starosti, državljanji Crne Gore, a prednost će imati oni kandidati koji do sada nijesu putovali u inostranstvo. Konkurs je imao i medijsku podršku dnevнog lista "Vijesti" i televizije IN i RTCG. Konkursne uslove je ispunilo oko 100 kandidata, od kojih će nakon sprovedenih intervjua biti odabранo 20 koji će 14. jula krenuti na put.

Zeković u Torinu

UTorinu je krajem maja i početkom juna održan Prvi ekspertski sastanak na temu "Etničke manjine i društvena inkluzija na zapadnom Balkanu" na kojem su iz Crne Gore učestvovali pomoćnik ministra prosvjete Ćazim Fetahović, Sandra Šipka iz Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Aleksandar Saša Zeković, glavni menadžer projekta "Druga šansa", koji realizuje Fondacija za stipendiranje Roma. Sastanak je okupio predstavnike iz Albanije, BiH, Hrvatske, Kosova, Bugarske, Crne Gore, Srbije, Austrije, Rumunije, Italije, te predstavnike Evropske komisije iz Brisela i Savjeta Evrope iz Strazburga. Organizator skupa je bila ETF – Evropska trening fondacija.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

INTERNATIONAL YOUTH FORUM – TRAINING SEMINARS ON HUMAN RIGHTS EDUCATION

Learning for Human Rights and Democracy in Europe:

(Forced) Migration in Europe's present and past
8–12 August 2007, Berlin

Deadlines for Application: 5 July 2007

Network Migration in Europe organizes a multi-national Youth Forum "Training on human rights issues" for students and multipliers who have an active interest in human rights education in the context of migration. The Youth Forum is devoted to the study and betterment of human rights and specifically the relationship between majority and minority populations in past and present. We invite applications from students and multipliers with interest in training, discussion and grass roots project work of human rights. The seminar in particular focusses on (forced) migration issues in Europe before 1989 and the new developments after the breakdown of the communist regimes during the nineties until now.

During the International Youth Forum Program in Berlin the participants will be offered one week of training and site visits on the topic of how societies deal with their various human rights issues in particular in respect to migration. The training program offers knowledge, methods and project work.

The Youth Forum intends to qualify students and multipliers for human rights education. At the end of the seminar a certificate will be given for successful participation. Participants can use the knowledge and experiences gained during the training seminar in their community work, their further education and their career paths in non-profit sector, in school teaching and youth work, in media and the private sector.

Good active and passive command of English is mandatory, knowledge of German is an advantage. The Youth Forum on Human Rights looks for participants who are at ease with intense, constant group activities and interaction.

Costs and expenses for accommodation and food are covered. Travel expenses up to 30 euros have to be payed by the participants, additional costs are covered by Network Migration.

Return all required information via email to:

Dr. Andrea Schmelz, Dr. Anne von Oswald, Tomasz Krolik

Email: info@network-migration.org
www.network-migration.org

TRAINING COURSES ON EUROPEAN CITIZENSHIP 2007/2008

European Commission & Council of Europe Partnership on Youth
www.training-youth.net

Deadlines for applications: 15 July 2007.

Training Course 1: EC-UK in United Kingdom (15–21 October 2007)

Training Course 2: EC-TR in Turkey (29 October – 4 November 2007)

Training Course 3: EC-DK in Denmark (12–18 November 2007)

Training Course 4: EC-HU in Hungary (26 November – 2 December 2007)

Training Course 5: EC-PL in Poland (28 January – 3 February 2008)

Training Course 6: EC-IT in Italy (4–10 February 2008)

European Citizenship has become a key priority of the Youth in Action Programme (2007–2013) and active democratic citizenship is increasingly at the core of youth work and youth training. From October 2007 to February 2008, a new series of six Training Courses on European Citizenship will constitute a great opportunity for youth workers and youth leaders alike to explore this topic and its concrete significance in youth work.

The Training Courses will also investigate, among others, the relation between European Citizenship and other inspiring issues such as intercultural learning, human rights or democracy and participation.

The six Training Courses on European Citizenship will have the same curriculum.

The concept of the Courses was developed by the Council of Europe & European Commission Youth-Partnership, in co-operation with the SALTO TC RC.

The Courses will be implemented by the Network of National Agencies of the Youth in Action Programme.

If you are a national from (...) Montenegro please apply through the following on-line application form:

www.extraweb.coe.int/team40/citizenship/default.aspx

XIITH ANNUAL INTERNATIONAL SAVARIA SUMMER UNIVERSITY

June 25–July 6, 2007

entitled: Metamorphosis of Europe—Enlargement and Beyond

The Savaria International Summer University provides a transnational-European public space where students, academics, writers, activists, diplomats and politicians from numerous countries and regions can come together and freely discuss, debate and deliberate issues of common concern from divided societies to networked societies, from the consumer civilization to a new European civilization. This year's title is "Europe's New Neighborhoods: Enlargement and Beyond". We plan to devote special attention to the promises and challenges of reinvigorated regional cooperation in Europe, especially in the Visegrad-4, the Balkans and Turkey. These discussions will of course be placed in a global context of living and working together in an increasingly diverse and divided European and global space.

The XIIth SISU will address the following topics: Possibilities and Challenges for a better V-4 Cooperation; The Future of V-4 Cooperation; Re-Inventing Central Europe: New Ways to Build Identity; The Role of the V-4 Role in Democratization of Former CIS Societies; European Citizenship From the Balkans to the Baltics: Amber Road Reconstruction; Understanding New Interdependence: Challenges of Reconciliation; The Future of EU-Turkey Relations: The EU's Neighborhood Policy; New European Civilization; Concrete Forms of Cooperation in South East and East Central Europe: Cultural Aspects of a New Neighborhood Policy; Islam and Christianity: Is Diversity Manageable?; 475 Years Later: The Ibrahim-Jurisich Syndrome.

For more information please visit our web pages: www.ises.hu and www.european-studies.hu

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uredivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cgo.cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu